



Archeologienota: Verslag van Resultaten

Schrijnwerkerij Van Rossem bvba
Uitbreiding bedrijfsloodsen
Leireken 1 Opwijk
(prov. Vlaams-Brabant)



Colofon

Auteur(s): Walter Sevenants & Kristine Magerman
Titel: Archeologienota: verslag van resultaten.
Schrijnwerkerij Van Rossem bvba Uitbreiding bedrijfsloodsen Leireken 1
Opwijk (prov. Vlaams-Brabant)
Rapport: TR2020-014
Afbeeldingen: Triharch onderzoek & advies bvba (tenzij anders vermeld)
Wettelijk depot: D/2020/13.954/008
Erkend archeoloog: Kristine Magerman (OE/ERK/Archeoloog/2015/00032)

TRIHARCH onderzoek & advies bvba

Heuve 25
B-3071 Erps-Kwerps (Kortenbergh)
www.triharch.be
info@triharch.be
tel. 0498/56.39.08

© 2020 Triharch onderzoek & advies bvba

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd of aangepast worden, opgeslagen worden in een geautomatiseerd gegevensbestand, en/of openbaar gemaakt worden in enige vorm of wijze ook, elektronisch, mechanisch, door fotokopie of enige andere wijze, zonder voorafgaandelijk toestemming van Triharch bvba. Triharch aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Inhoud

1	Inleiding	4
2	Bureauonderzoek	4
2.1	Beschrijvend gedeelte	4
2.1.1	Administratieve gegevens	4
2.1.2	Onderzoekskader	5
2.1.3	Onderzoeksopdracht	7
2.1.4	Onderzoeksstrategie en -werkwijze	8
2.2	Onderzoeksdaden	9
2.2.1	Situering & beschrijving van het plangebied	9
2.2.2	Beschrijving van het wettelijk kader	12
2.2.3	Beschrijving van het landschappelijk kader	12
2.2.4	Beschrijving van het historisch kader	17
2.2.5	Beschrijving van het archeologisch kader	24
2.2.6	Studies uit andere domeinen	30
2.3	Assessment	30
2.3.1	Archeologische verwachting van het plangebied	30
2.3.2	Impact van de geplande bodemingrepen op het potentieel aanwezig archeologisch bodemarchief	32
2.3.3	Potentieel op kennisvermeerdering	33
2.4	Gemotiveerd advies	33
3	Samenvatting	34
4	Bibliografie	34
4.1	Literatuur	34
4.2	Websites	35
5	Bijlagen	36
5.1	Figuurlijst	36
5.2	Plannen van de vergunningsaanvraag	37
5.2.1	Geplande toestand 2011 = bestaande toestand vóór brand 1999 – Inplantingsplan	37
5.2.2	Geplande toestand 2011 = bestaande toestand vóór brand 1999 – Grondplan gelijkvloers & fundering	38
5.2.3	Geplande toestand 2011 = bestaande toestand vóór brand 1999 – Langsdoorsnede	38
5.2.4	Geplande toestand 2020 – Inplantingsplan	39
5.2.5	Geplande toestand 2020 – Funderings- & rioleringsplan	40
5.2.6	Geplande toestand 2020 – Terreinsnede nieuwe toestand	41

1 Inleiding

Deze archeologienota werd in het kader van het Decreet betreffende het Onroerend Erfgoed van 12 juli 2013 opgemaakt naar aanleiding van de omgevingsvergunningsaanvraag voor de bouw van bedrijfsloodsen voor Schrijnwerkerij Van Rossem bvba, Leireken 1 te Opwijk.

2 Bureauonderzoek

2.1 Beschrijvend gedeelte

2.1.1 Administratieve gegevens

Projectcode: 2020I259

Locatie:

Adres: Leireken 1, B-1745 Opwijk (prov. Vlaams-Brabant)

Toponiem: Leireken

Bounding box: punt 1: 137.955,40m - 184.624,10 m

punt 2: 138.113,70 m - 184.807,80 m

Kadastrale ligging: Opwijk 1^{ste} afdeling sectie B nummer 174H2

Actoren & specialisten:

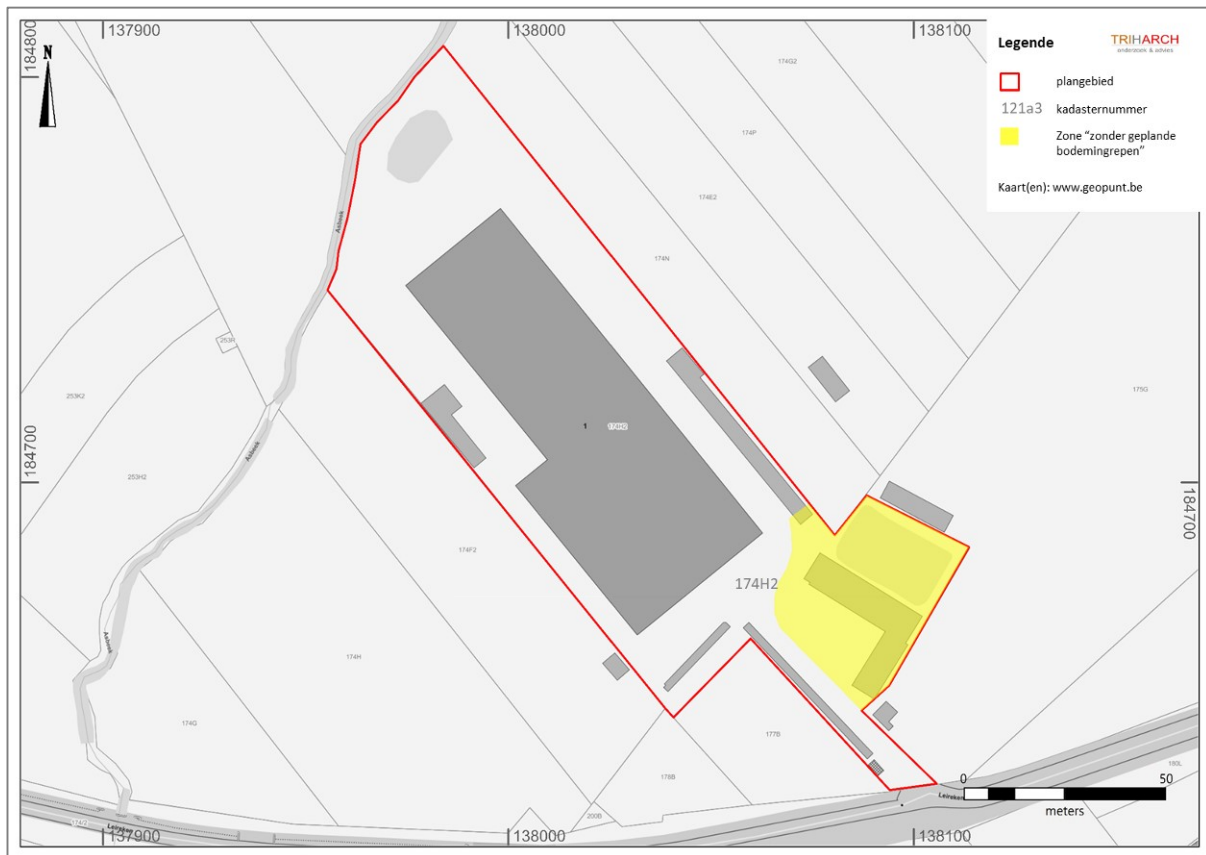
Erkend archeoloog: Kristine Magerman (OE/ERK/Archeoloog/2015/00032)

Veldwerkleider: Walter Sevenants

Wetenschappelijk advies: niet van toepassing



Figuur 1. Topografische kaart van België (2020) met aanduiding van het plangebied. (Bron: www.geopunt.be)



aanlegdiepte van 145cm –Mv. Voor de aanleg van de vloerplaat wordt de bodem tot ca. 44cm –Mv afgegraven.

- Hergebruik van de bestaande wegen aan de buitenzijde van het terrein als toegangswegen tot de nieuwe loodsen, welke tevens de brandweg vormen.
- Aanleg van de doorgang tussen de loodsen. De aanlegdiepte bedraagt max. 50cm –Mv.
- Aanleg van 63 autoparkeerplaatsen en overdekte fietsenstallingen, in waterdoorlatende materialen. De aanlegdiepte bedraagt max. 40cm –Mv.
- Aanleg van een bijkomende infiltratiezone aan de oostzijde van het plangebied. De aanlegdiepte bedraagt max. 50cm –Mv.
- Aanleg van de afvalwaterafvoer (DWA) via nieuw aan te leggen rioleringsbuizen (aanlegdiepte tussen 90 en 60cm –Mv, sleuven ca. 40cm breed) en septische putten uitgerust met de benodigde rioleringsputten. De bestaande riolering voldoet niet aan de nieuwe normen.
- De regenwaterafvoer (RWA) verloopt grotendeels via bestaande afvoerbuizen die het regenwater afvoeren naar een pompput, welke het water overpompt in de blusvijvers.
- Aanleg van een nieuwe blusvijver langs de Assebeek tot op een diepte van ca. 145cm –Mv.
- Groenaanleg (max. 30cm –Mv) bestaande uit grasland en struiken/bomen.

Er zijn geen significante terreinmodulaties gepland. Het bestaand maaiveld blijft dus behouden.

De sloop van enkele bestaande houtopslagplaatsen vergt geen bodemingrepen omdat deze enkel verankerd zijn aan de bestaande verharding.

Sloop- en grondwerken worden hoofdzakelijk machinaal uitgevoerd.

2.1.2.4 Fasering van het project

Het project kent volgende fasering:

- Fase 1: sloop van de bestaande constructies en bouwrijp maken van het terrein
- Fase 2: bouw van de loodsen en aanleg van de infrastructuur
- Fase 3: omgevingsaanleg

2.1.2.5 Afweging verplicht archeologisch vooronderzoek

Deze archeologienota werd in het kader van het Decreet betreffende het onroerend erfgoed van 12 juli 2013 opgemaakt naar aanleiding van een geplande omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen.

Omdat hierbij

- het plangebied NIET in een gebied ligt waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt;
- het plangebied NIET binnen het gabarit van bestaande lijninfrastructuur valt;
- het plangebied NIET in een beschermde archeologische site valt;
- het plangebied NIET in een vastgestelde archeologische zone valt;
- de totale perceeloppervlakte waarop de aanvraag betrekking heeft meer dan 3.000 m² bedraagt;
- de bodemingreep meer dan 1.000m² bedraagt;
- en geen vrijstelling geldt voor deze stedenbouwkundige vergunningsaanvraag;

is de initiatiefnemer verplicht een archeologienota waarvan akte werd genomen bij deze vergunningsaanvraag te voegen.

2.1.3 Onderzoeksopdracht

2.1.3.1 Vraagstelling

Het bureauonderzoek heeft tot doel om gekende of ontsloten informatiebronnen te verzamelen en te bestuderen over de aan- of afwezigheid van archeologische sites op het terrein, de karakteristieken en bewaringstoestand ervan, de relatie met het landschap, de wetenschappelijke waarde ervan (potentieel op kennisvermeerdering) en de wijze waarop hiermee moet omgegaan worden bij de geplande bodemingrepen.¹

Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

- M.b.t. het landschappelijk kader:
 - Welke informatie kan de landschappelijke context van het plangebied leveren i.f.v. de doelstellingen van het bureauonderzoek, in bijzonder de potentiële aan- of afwezigheid en bewaringstoestand van (een) archeologische site(s) binnen het plangebied?
- M.b.t. het historisch kader:
 - Welke informatie kan de historische context van het plangebied bieden i.f.v. de doelstellingen van het bureauonderzoek, in bijzonder de potentiële aan- of afwezigheid, de karakteristieken, de bewaringstoestand en de waarde van (een) archeologische site(s) binnen het plangebied?
- M.b.t. het archeologisch kader:
 - Welke informatie kan de archeologische context van het plangebied en de ruimere regio bieden i.f.v. de doelstellingen van het bureauonderzoek, in bijzonder de potentiële aan- of afwezigheid, de karakteristieken, de bewaringstoestand, de relatie met het landschap en de waarde van (een) archeologische site(s) binnen het plangebied?
- M.b.t. de formulering van een archeologische verwachting voor het plangebied:
 - Zijn er aanwijzingen dat er geen archeologisch erfgoed meer te verwachten valt of dat er geen potentieel tot kennisvermeerdering te verwachten valt binnen (een deel van) het plangebied? Zo ja, kan dit gebied ruimtelijk (oppervlakte en diepte) afgebakend worden (incl. de argumentatie)?
 - Indien er aanwijzingen zijn voor de mogelijke aanwezigheid van archeologische sites in het plangebied:
 - Welke archeologische sitetypes kunnen verwacht worden per archeologische periode en wat is hun potentiële waarde op kennisvermeerdering?
 - Vanaf welke diepte kunnen sites verwacht worden per archeologisch sitetype?
 - Wat is de verwachte bewaringstoestand per archeologisch sitetype?
- M.b.t. de geplande bodemingrepen:
 - Welke bodemingrepen gaan gepaard met dit project?
 - Met betrekking tot de voorbereiding en uitvoering van de werken?
 - Met betrekking tot werfverkeer en tijdelijke werkzones?
 - Wat is de potentiële impact van deze bodemingrepen op het archeologisch bodemarchief?
- M.b.t. de afweging van de noodzaak voor verder (voor)onderzoek:
 - Is verder vooronderzoek vereist?
 - Zo ja, welke onderzoeksstrategie moet gevolgd worden?
 - Kan de potentiële impact van deze bodemingrepen op het archeologisch bodemarchief vermeden en/of beperkt worden door wijziging van het ontwerp en/of de uitvoeringswijze van de geplande ruimtelijke ontwikkeling (door behoud in situ)?

¹ CGP 2019, p.49.

2.1.3.2 Randvoorwaarden

Niet van toepassing.

2.1.4 Onderzoeksstrategie en -werkwijze

In het bureauonderzoek wordt getracht om op basis van online beschikbare informatiebronnen², indien toepasselijk aangevuld met een analyse van vroegere bouwplannen en een visuele terreininspectie, inzicht te verkrijgen in het landschappelijk, historisch en archeologisch kader van het plangebied. Op basis van deze informatie wordt een archeologische verwachting van het plangebied opgesteld, de impact van de geplande werken op het eventueel aanwezig archeologisch bodemarchief ingeschat en eventueel vervolgonderzoek bepaald.

Met betrekking tot het wettelijk kader werd onderzocht of het plangebied (deels) opgenomen is in de inventarissen van beschermd en vastgesteld onroerend erfgoed.³

Met betrekking tot het landschappelijk kader werden - naast enkele basiswerken (zie bibliografie) - kaarten, plannen en handleidingen geraadpleegd via www.geopunt.be, www.cartesius.be en www.dov.vlaanderen.be. Enkel de kaarten en plannen die relevant bevonden werden voor het onderzoek, werden in dit rapport opgenomen. Een voldoende gedetailleerde geomorfologische kaart van het plangebied bleek online niet beschikbaar. Geomorfologische informatie werd wel uit andere bronnen verzameld. De actuele toestand van het terrein werd bestudeerd aan de hand van recente plannen, luchtfoto's, een visuele terreininspectie uitgevoerd door Walter Sevenants op 18/09/2020.

Voor het cultuurhistorisch kader van het plangebied wordt een beknopte geschiedenis van de gemeente Opwijk gegeven. Dit werd samengesteld op basis van zowel online beschikbare bronnen als op basis van bestaande publicaties.

Het historisch kaartmateriaal werd vooral bestudeerd om inzicht te krijgen in de evolutie in het grondgebruik, gaande van het midden van de 18^{de} eeuw (kaart van Villaret 1745-1748) tot het begin van de 21^{ste} eeuw (topografische kaarten NGI en luchtfoto's). Enkel de kaarten en plannen die relevant bevonden werden voor het onderzoek, werden in dit rapport opgenomen.

Het archeologisch kader werd beschreven aan de hand van informatie uit de Centraal Archeologische Inventaris (CAI). De analyse van de archeologische vindplaatsen uit de omgeving van het plangebied beperkt zich tot de gekende vindplaatsen die zich binnen het grondgebied van de deelgemeente Opwijk bevinden.

Op basis van het bureauonderzoek is duidelijk dat dit gebied moet beschouwd worden als een zone met een lage densiteit aan bebouwing in het verleden. Verder archiefonderzoek (in de zin van verder gedetailleerd onderzoek van niet online beschikbare informatiebronnen) werd dan ook niet noodzakelijk geacht.

Voor de productie van de kaarten die specifiek voor dit bureauonderzoek werden aangemaakt, werd gebruik gemaakt van MAPINFO Pro 15.0.

² Zie bibliografie. Deze bronnen vermelden niet steeds de door hun geraadpleegde bronnen. Daarom valt een kritische benadering van deze informatie aan te raden.

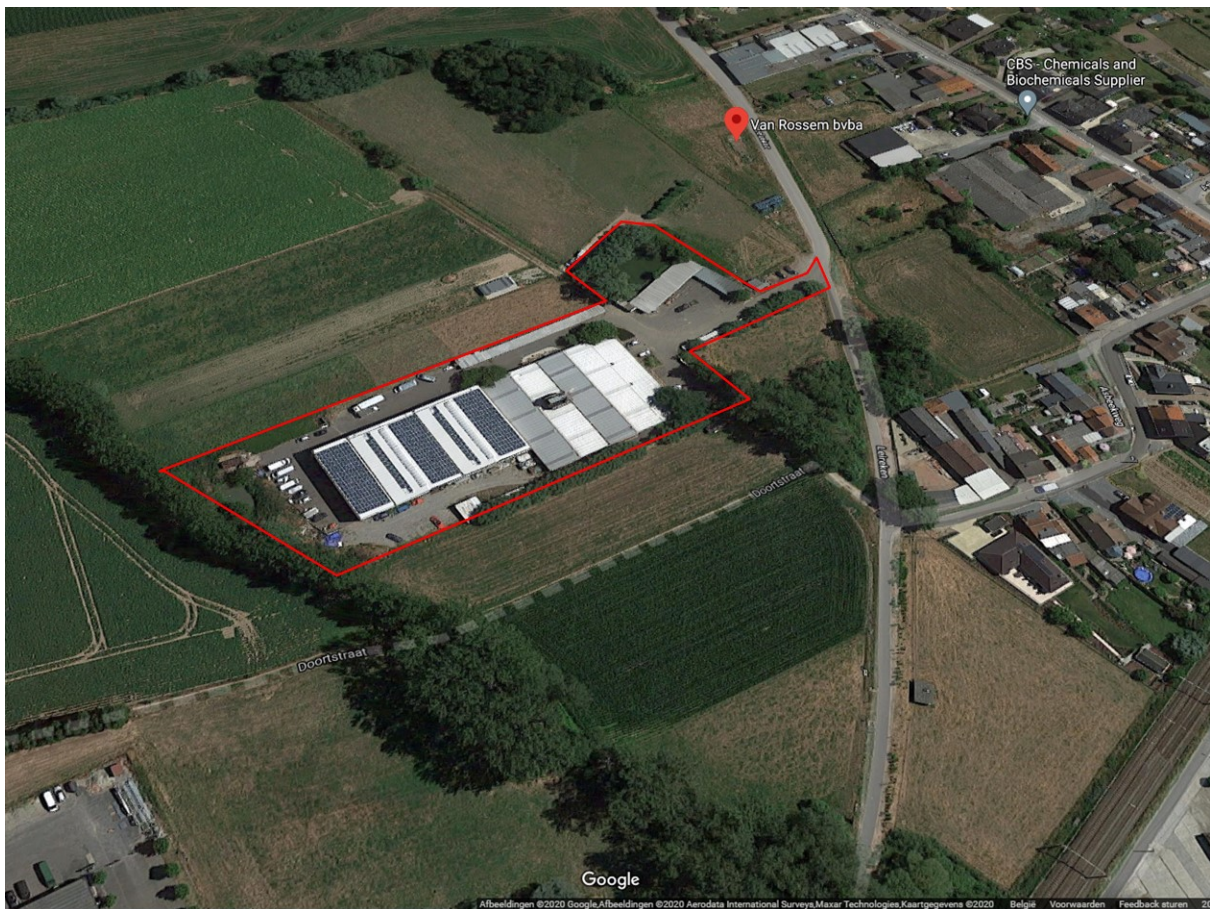
³ Geo.onroerenderfgoed.be; inventaris.onroerenderfgoed.be.

2.2 Onderzoeksdaden

2.2.1 Situering & beschrijving van het plangebied

Het plangebied is gelegen in de gemeente Opwijk in de provincie Vlaams-Brabant, meer bepaald langs de weg Leireken op ca. 750m ten noordoosten van de historische kern van Opwijk.

Het terrein is toegankelijk via een geasfalteerde toegangsweg langs Leireken. De weg liep langs de buitenzijde van het terrein rondom de twee vroegere loodsen. Na de brand van 2019 werden deze loodsen bovengronds gesloopt. Centraal op het terrein ligt een storthoop van betonpuin, restant van het vernalen van de betonelementen van de afgebrande gebouwen. Momenteel wordt een beperkt deel van het terrein nog gebruikt voor houtopslag.



Figuur 3. Panoramisch zicht op het plangebied (rode polygoon) – toestand vóór de brand van 2019.
(Foto: Google Earth 02/10/2020)



Figuur 4. De toegang tot het plangebied langs Leireken. (Foto: Triharch 18/09/2020)



Figuur 5. Het centraal deel van het plangebied gezien vanuit het zuidoosten. (Foto: Triharch 18/09/2020)



Figuur 6. De storthoop van betonpuin centraal in het plangebied. (Foto: Triharch 18/09/2020)



Figuur 7. Het noordelijk deel van het plangebied. (Foto: Triharch 18/09/2020)



Figuur 8. Het noordelijk deel van het plangebied gezien van aan de Asbeek. (Foto: Triharch 18/09/2020)

2.2.2 Beschrijving van het wettelijk kader⁴

In het plangebied is geen onroerend goed afgebakend als beschermde cultuurhistorisch landschap, archeologische site, stads- en dorpsgezicht of monument.

In het plangebied is geen onroerend erfgoed vastgesteld als landschap, historische tuin of park, houtige beplantingen, archeologische zone of bouwkundig erfgoed.

Het plangebied valt niet binnen gebieden waar geen archeologie te verwachten valt.

2.2.3 Beschrijving van het landschappelijk kader

Het plangebied bevindt zich volgens de tertiair geologische kaart in een gebied gekarteerd als *het Lid van Wemmel* behorend tot de *Formatie van Maldegem*. Deze formatie dateert uit het *Eoceen* (ca. 56 – 33.9 Ma) en is een cyclische mariene sedimentatiereeks die bestaat uit een afwisseling van zanden en kleien met geleidelijke overgangen. De Formatie van Maldegem vangt aan met een basisgordel van gerolde fossielhoudende kalkzandsteenbrokken die afkomstig zijn van de erosie van oudere lagen. Deze basislaag wordt vervolgens bedekt door een glauconiethoudend grijs tot groen fijn zand: het Lid van Wemmel.⁵

Volgens de quartaargeologische kaart bevindt het plangebied zich in een gebied waar hellingsafzettingen van het Quartair worden gevolgd door eolische afzettingen (zand tot zandleem) van het Weichseliaan en/of vroeg-Holoceen.⁶

⁴ Raadpleging www.geo.onroenderfgoed.be 02/10/2020.

⁵ Borremans 2015, p. 143.

⁶ https://www.milieuinfo.be/dms/d/d/workspace/SpacesStore/bfe684da-3d64-4cb9-9380-664482740c80/quartair_legende.pdf - profieltype 1; BOGEMANS 1996.

Het plangebied ligt in de Zandleemstreek die de overgang vormt tussen de noordelijke zandstreek en de Leemstreek in het zuiden. Het algemeen topografisch oppervlak van het gebied daalt zeer onregelmatig van het zuidoosten naar het noordwesten. De hoofdtrekken van het huidig reliëf komen in grote trekken overeen met deze van het versneden tertiair substraat en wordt door de aard van het substraat bepaald: kleiige tertiaire lagen, die weerstand boden aan de erosie vóór de afzetting van het quartair dek, vormen de ondergrond van talrijke steile hellingen en heuveltoppen ten zuiden van het plangebied. Het landschap vormt een min of meer gesloten uitzicht, behalve op enkele droge open zandleemkouters.

Rond het plangebied strekt zich een brede depressie uit waarin de Vondelbeek en de Asbeek stromen. Het reliëf is zeer zwak golvend. Deze depressie wordt begrensd door steilranden en hoogten waarvan de ondergrond uit de klei van Asse bestaat. Het plangebied wordt aan de westzijde begrensd door de Asbeek, een zijbeek van de Brabantse of Vondelbeek die net ten oosten van het plangebied vloeit.

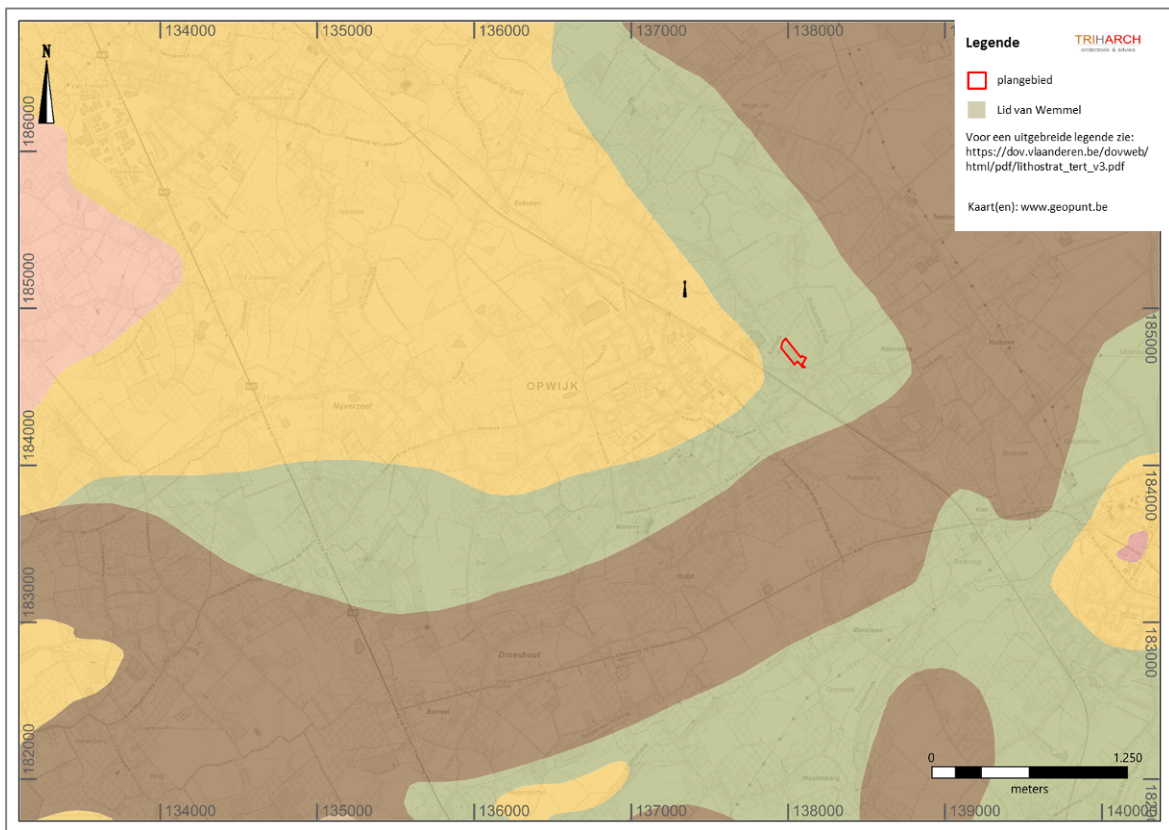
Op basis van de terreindoorsneden en het Digitaal HoogteModel blijkt dat het plangebied op het iets hoger gelegen deel ligt van het gebied omgeven door de Assebeek en de Vondelbeek. **Het is niet duidelijk of deze iets hogere ligging een natuurlijke en/of antropogene oorsprong heeft, vb. door ophoging van het terrein i.f.v. de bouw van de loodsen in 1990 en 2011/2012.** Het terrein helt af van het zuidoosten (17,6m TAW ter hoogte van de straat Leireken) naar het noordwesten (15,5m TAW ter hoogte van de Asbeek).

Het plangebied ligt volgens de Bodemkaart⁷ van België in een zone die aangeduid staat als Ldcz: een matig natte zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont.

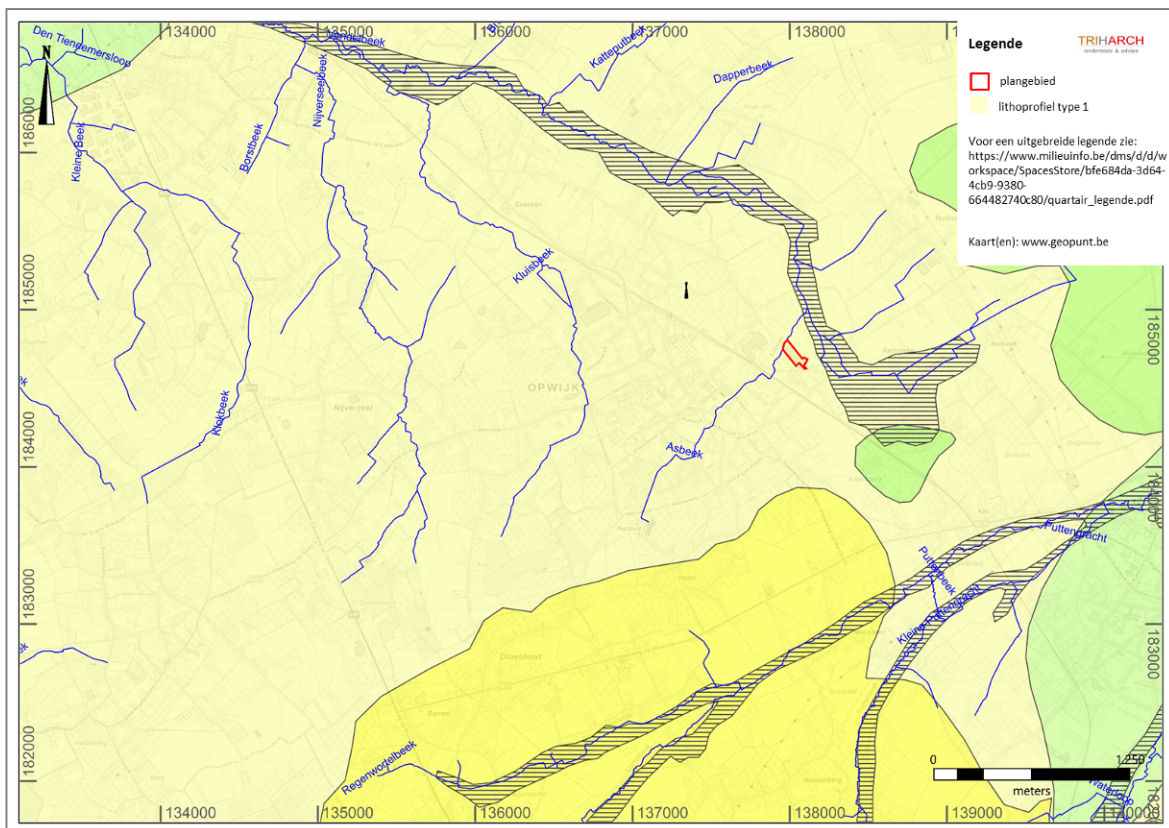
Dit zijn bodems met een klei uitgelogde E-horizont en aan klei aangerijkte zeer compacte, harde B2t-horizont (frangipan) met oorspronkelijke bruine kleur, kleicoatings en blokkige structuur. De E-horizont dringt langs verticale polygonale tongen op de compacte textuur-B horizont.

Een onderliggend zandig substraat (...z) oefent een zekere drainerende werking uit. Het omgekeerde doet zich voor bij het voorkomen van een klei of klei-zandsubstraat. Verder is een veensubstraat geassocieerd met de meest natte component bij deze matig natte bodems. De bodems waarbij het Tertiair nagenoeg dagzoomt (. . x) hebben een zeer wisselvallige waterhuishouding. Te nat in de winter en te verdrogend in de nazomer. Rationeel gebruik als akkerland vraagt drainering en in die omstandigheden kunnen alle gewassen er goede opbrengsten geven. Ze zijn zeer geschikt voor weiland. De bodems met ondiep Tertiair (. . x) geven onregelmatige oogsten in functie van de verdeling van de neerslag.

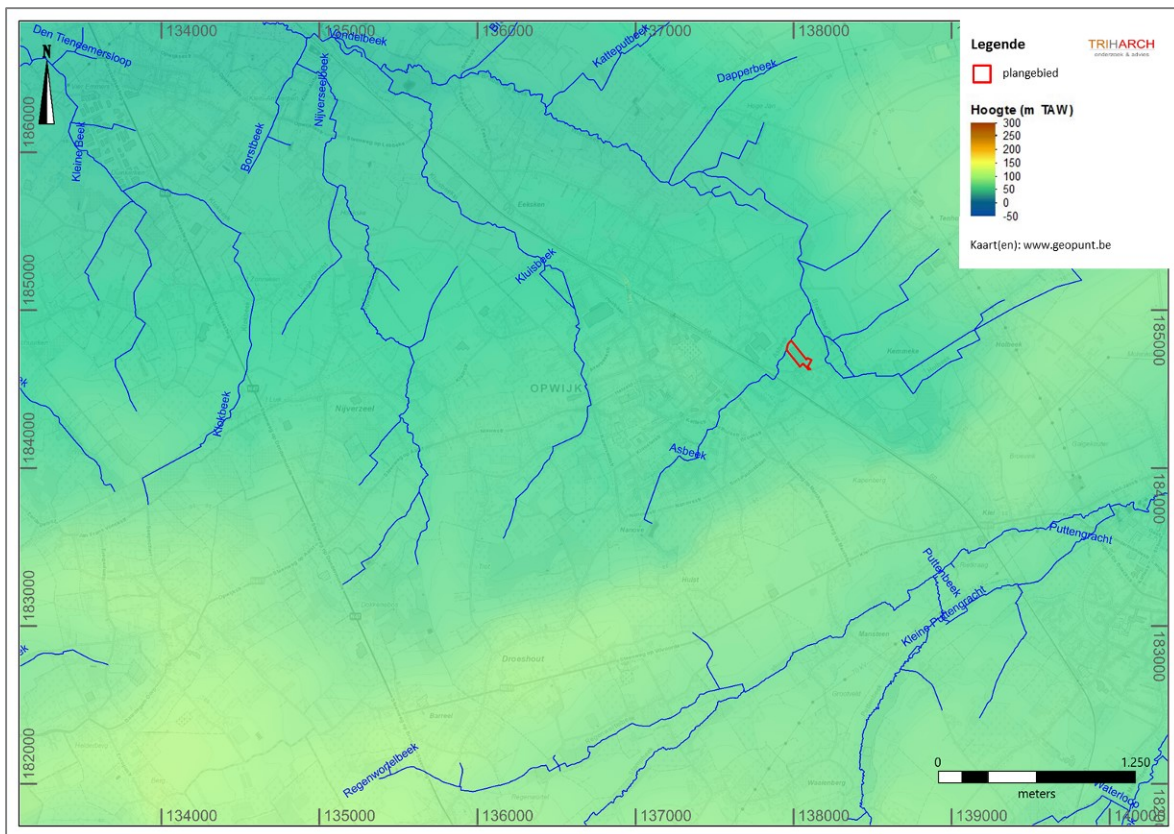
⁷ LOUIS 1957; DECKERS 2014 p.46



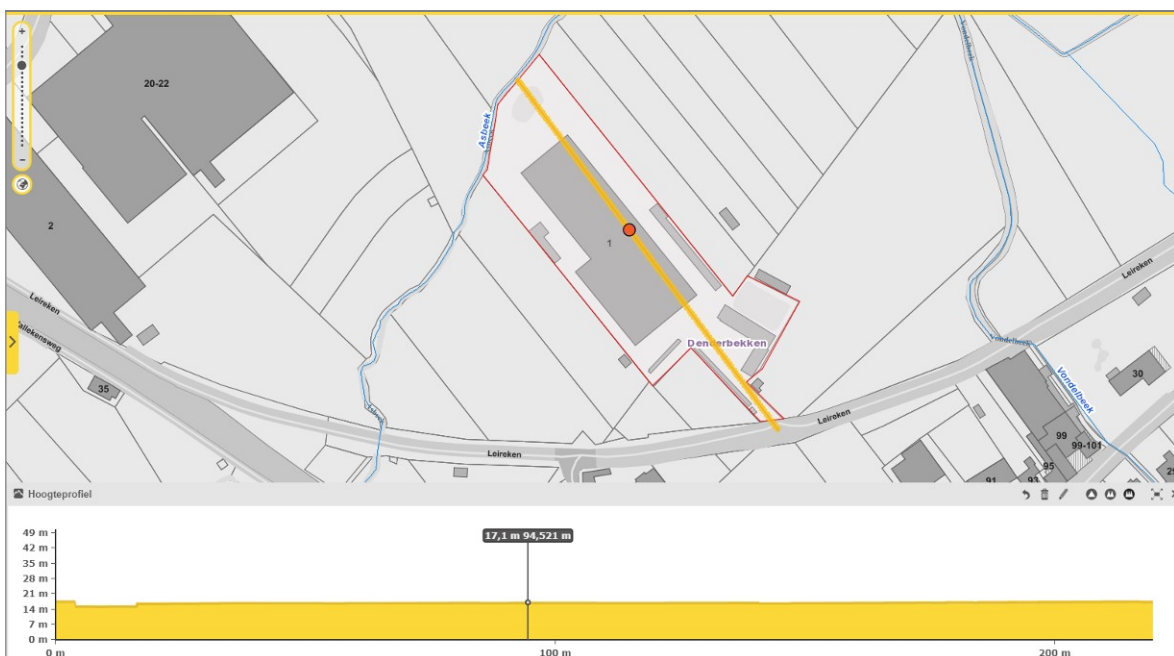
Figuur 9. Tertiair geologische kaart met projectie van het plangebied. (Bron: www.geopunt.be).



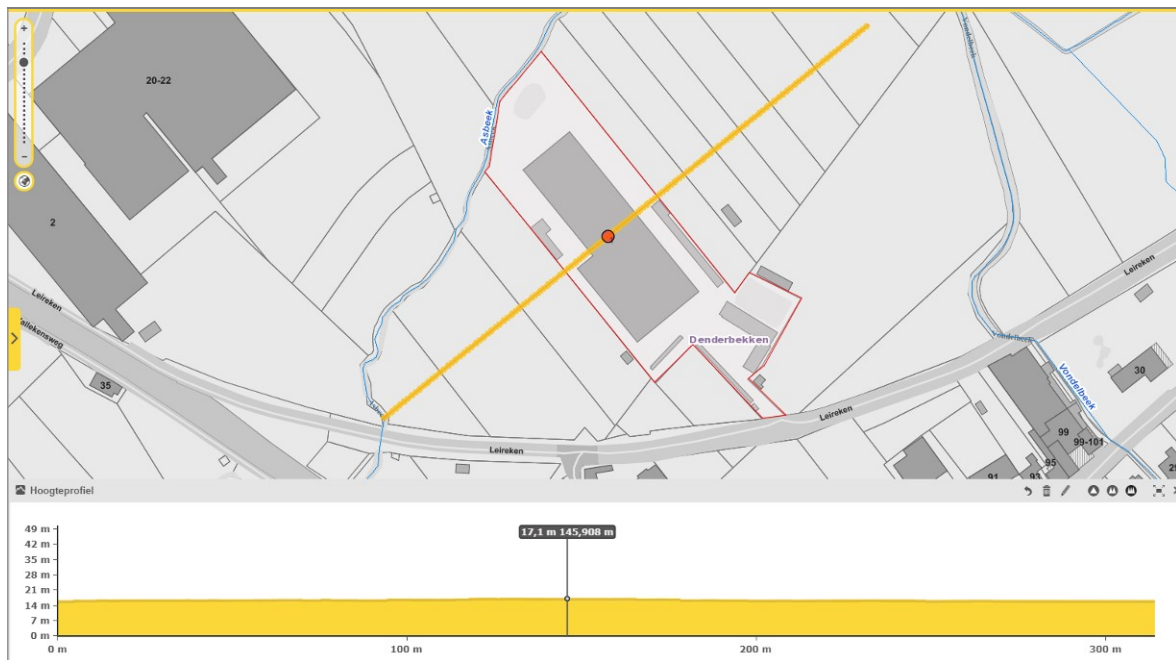
Figuur 10. Quartair geologische en hydrologische kaart met projectie van het plangebied. (Bron: www.geopunt.be).



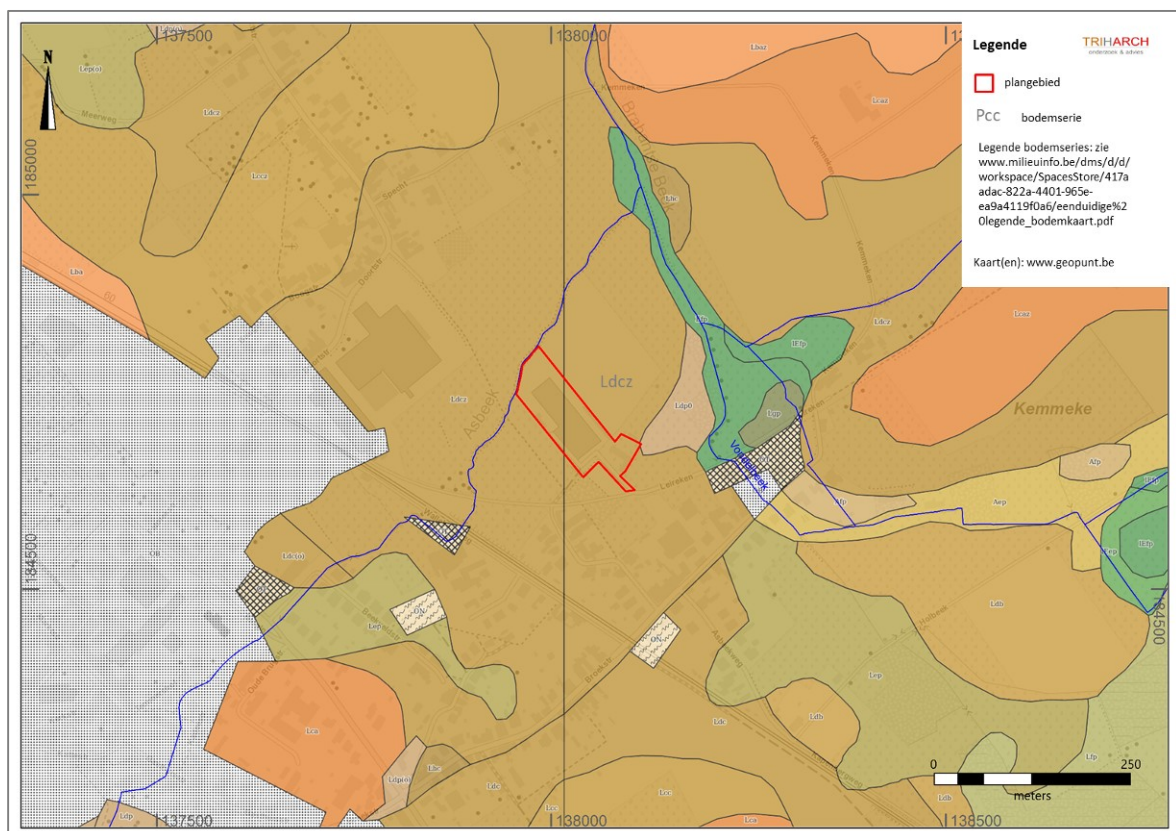
Figuur 11. Digitaal HoogteModel (terreinmodel) en hydrologische kaart met projectie van het plangebied. (Bron: www.geopunt.be).



Figuur 12. Noordwest-zuidoost georiënteerde terreindoorsnede van het plangebied (rode polygoon) (bron: www.geopunt.be).



Figuur 13. Noordoost-zuidwest georiënteerde terreindoorsnede van het plangebied (rode polygoon) (bron: www.geopunt.be).



Figuur 14. Bodemkaart van België met projectie van het plangebied. (bron: www.geopunt.be)

2.2.4 Beschrijving van het historisch kader

2.2.4.1 Beknopte geschiedenis van Opwijk⁸

De naam 'Opwijk', met een vroegste vermelding als *Opwyc* uit 1108, is samengesteld met uit *op* 'hoger gelegen' en *wijk* 'dochternederzetting, buurt, deel van de gemeente', en kan dus verklaard worden als 'een hoger gelegen gehucht'.

Het standaardwerk over de geschiedenis van Opwijk is nog steeds een lijk werk uit 1937 van de Brabantse heemkundige Jan Lindemans. De gegevens die hij hierin aanreikt dienen kritisch te worden behandeld, maar het werk bevat alsnog een schat aan informatie.

Wat de eerste bewoners van het Opwijkse grondgebied betreft, tastte Lindemans compleet in het duister. Zijn voorzichtige theorie dat er langs de Puttenbeek een 'voorhistorisch paaldorp' zou hebben gestaan, dat zich ontwikkelde tot een Keltische nederzetting en later zelfs een Romeinse vicus, is eigenlijk niet onderbouwd en kan ondertussen gerust achterwege gelaten worden. Langs de huidige Millenniumstraat werden bij archeologisch onderzoek de afgelopen jaren sporen van IJzertijd en landelijke Romeinse bewoning, evenals sporen uit het Neolithicum (vuurstenen artefacten) gevonden. Dit wijst erop dat de bewoning van het Opwijkse grondgebied mogelijk al duizenden jaren teruggaat, zonder daarom te spreken van een Keltische of Romeinse nucleus waaruit het dorp ontstond.

Tot de 16^{de} eeuw zijn archiefbronnen over de geschiedenis van Opwijk erg schaars. Op het einde van de vroege middeleeuwen bevonden zich verspreid over het grondgebied van Opwijk waarschijnlijk een 30-tal hoeves. Ten laatste in de 10^{de} eeuw werd het gebied ingebed in het feodale leenstelsel. Ingepalmd door de 'Heeren van Dendermonde', werd het de verste zuidelijke uitsprong van de heerlijkheid Dendermonde. Het grootste deel van de Opwijkse gronden gingen rechtstreeks tot het domeingebied over. Hiermee behoorde Opwijk tot het graafschap Vlaanderen, een leen van de Franse koning. Het lag op de grens met het hertogdom Brabant, een leen van de Duitse keizer en had dus een zekere strategische functie. De oprichting van een parochie kwam er in de 11^{de} eeuw, eveneens onder impuls van de Dendermondse leenheren.

Opwijk bleef tijdens haar geschiedenis steeds relatief gespaard van oorlogen en grote vernielingen. Enkel tijdens de Tachtigjarige Oorlog liepen in 1579 de dorpskern en de kerk grote schade op, nadat een geuzenleger was langsgetrokken. Enkele jaren later zorgde het bewind van de aartshertogen Albrecht en Isabella echter voor een volledig herstel. Tijdens het ancien régime wisselden oorlog en vrede zich in deze contreien voortdurend af. Voor Opwijk betekenden deze echter niet meer dan randfenomenen. Af en toe dienden goederen en hand- en spandiensten te worden geleverd, of bivakkeerde een leger op doortocht op het grondgebied. Grote verandering kwam er pas in 1795, wanneer het nieuwe Franse bewind de instellingen en de landsindeling van het ancien régime met één pennentrek van de kaart veegden. Opwijk werd losgerukt uit het oude graafschap Vlaanderen en ingedeeld bij het kanton Merchtem dat later de provincie Brabant zou worden.

2.2.4.2 Cartografische & iconografische bronnen

Op de kaart van Villaret (1745-1748) en de kaart van Ferraris (1772-1778) maakt het plangebied deel uit van een gebied van akker- & weilanden gelegen tussen de toenmalige *Doodtstraete* in het westen en de *Broekstraete* in het oosten. Het plangebied ligt net ten noorden van het gehucht Broekstraat, maar is zelf niet bebouwd.

Eenzelfde situatie is afgebeeld op de Atlas der Buurtwegen (1842), de kaart van Vander Maelen (1846-1854) en de kaart van Popp (1842-1879) gebouwen afgebeeld.

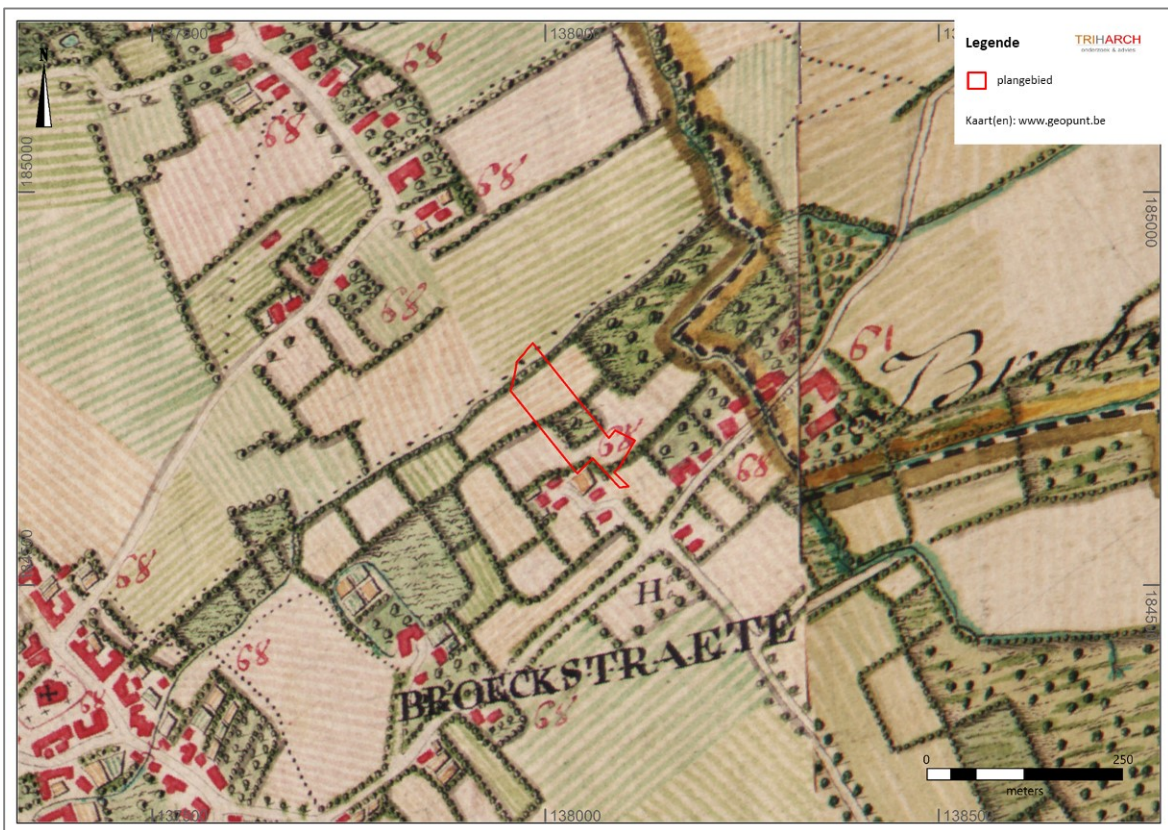
⁸ Uit DEBRABANDERE e.a. 2010, p.194 en HEYVAERT e.a. 2009, p.8.

Het gebruik van het plangebied als weiland blijft duren tot 1990, wanneer de schrijnwerkerij Van Rossem wordt gebouwd. Dit is duidelijk herkenbaar op de topografische kaarten vanaf de 2^{de} helft van de 19^{de} eeuw tot en met de luchtfoto van 1979-1990.

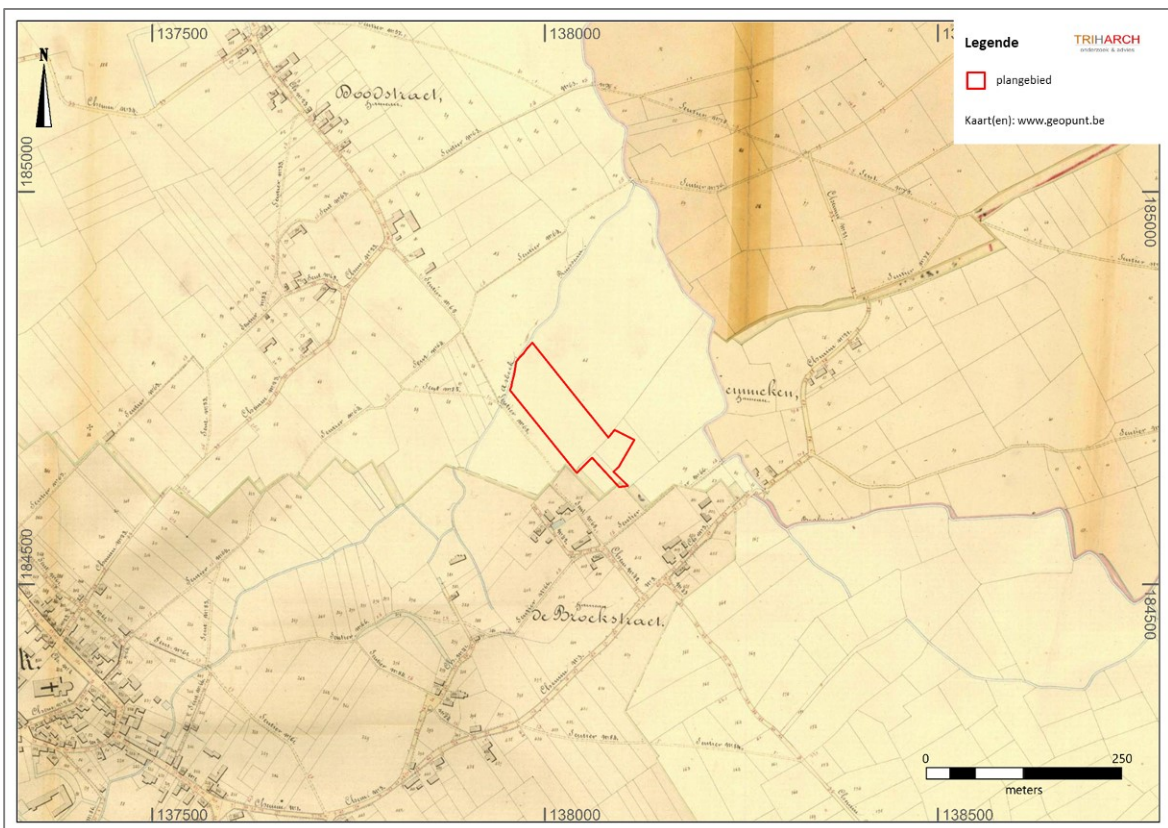
De luchtfoto van 2000-2003 geeft dan weer de toestand van het terrein weer na de bouw van de eerste loods in 1990.



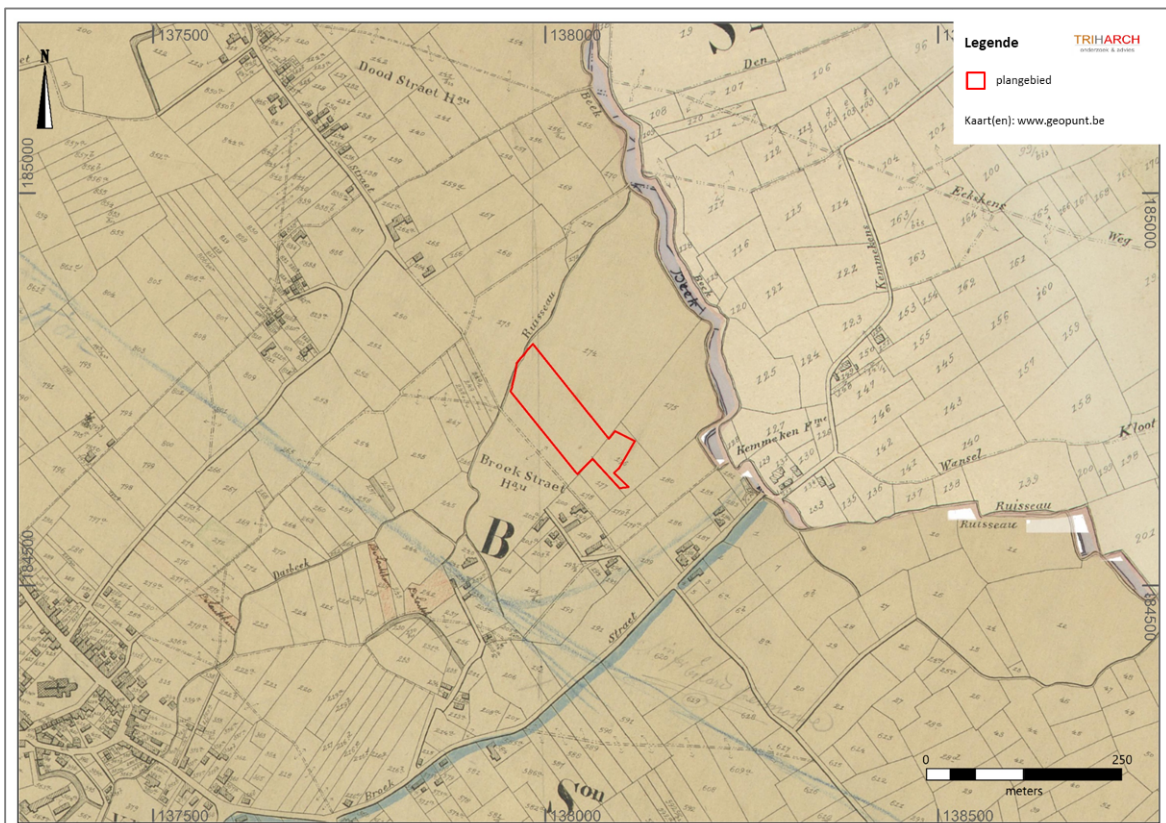
Figuur 15. Kaart van Villaret (1745-1748) met projectie van het plangebied (bron: www.geopunt.be)



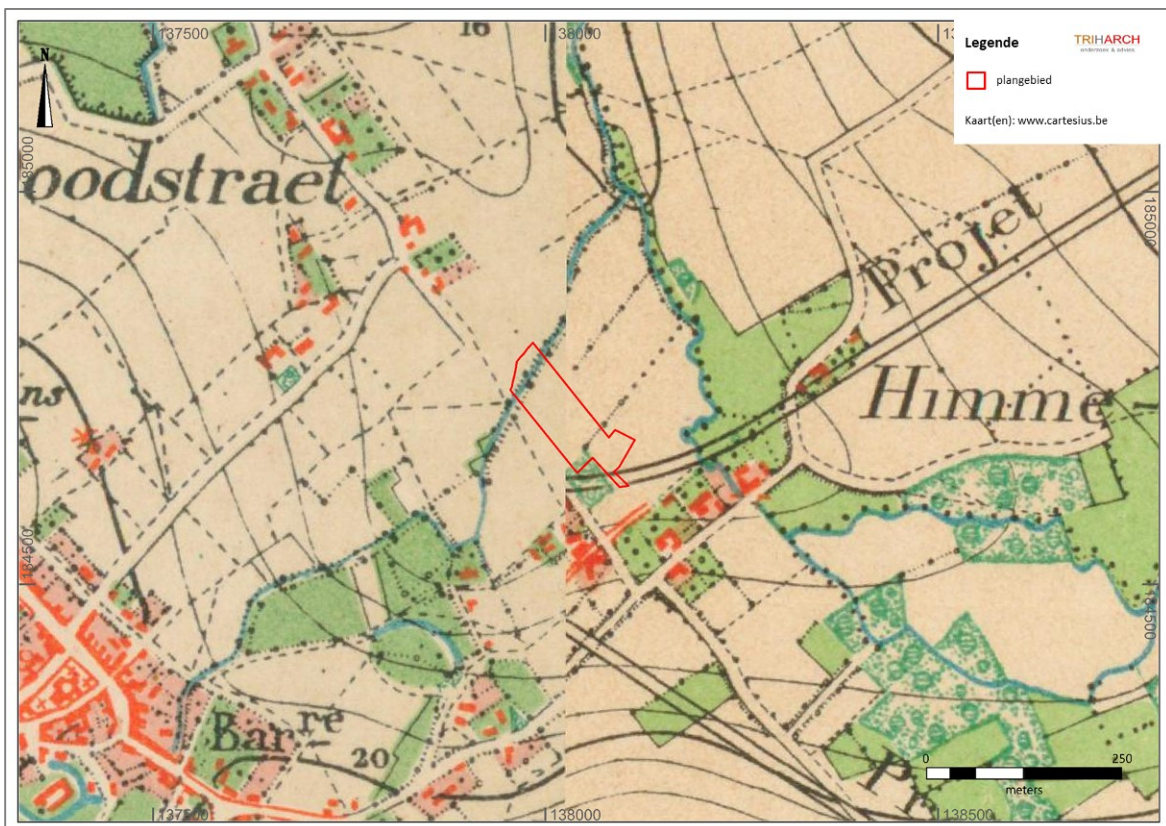
Figuur 16. Kaart van Ferraris (1771-1778) met projectie van het plangebied (bron: www.geopunt.be)



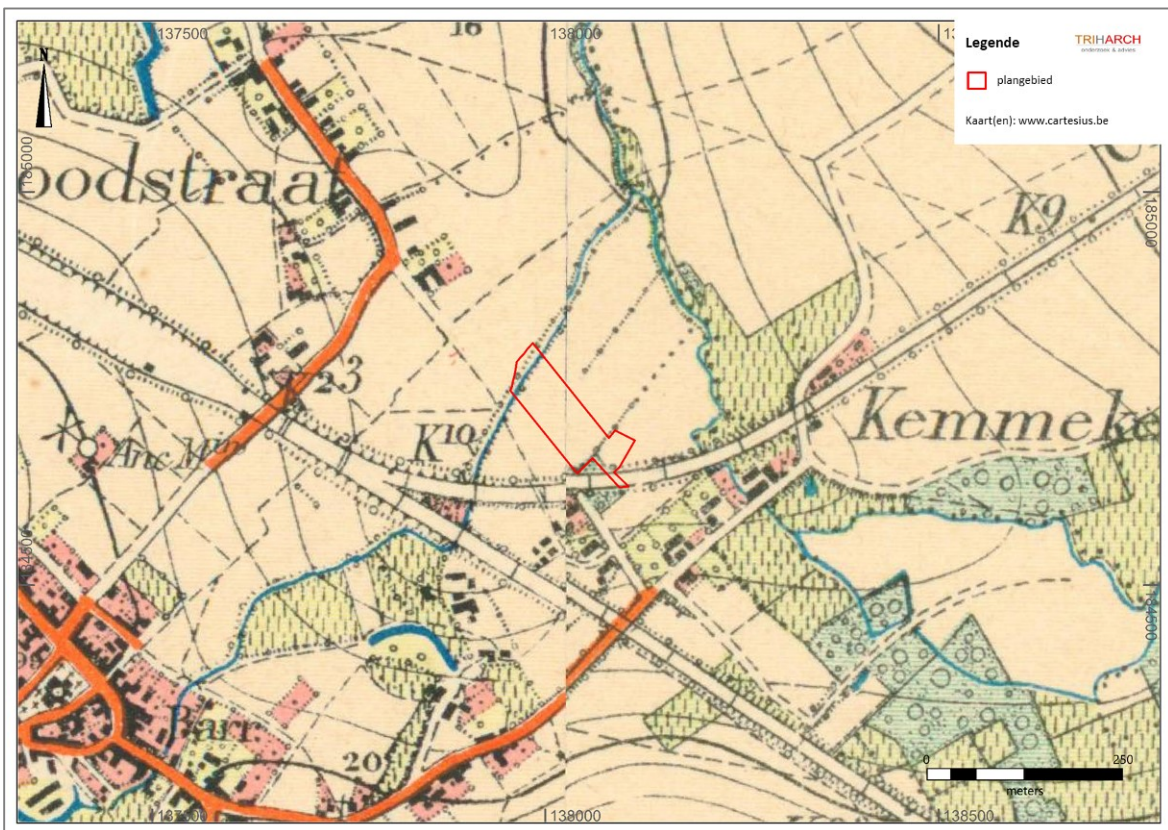
Figuur 17. Atlas der Buurtwegen (1841) met projectie van het plangebied (bron: www.geopunt.be)



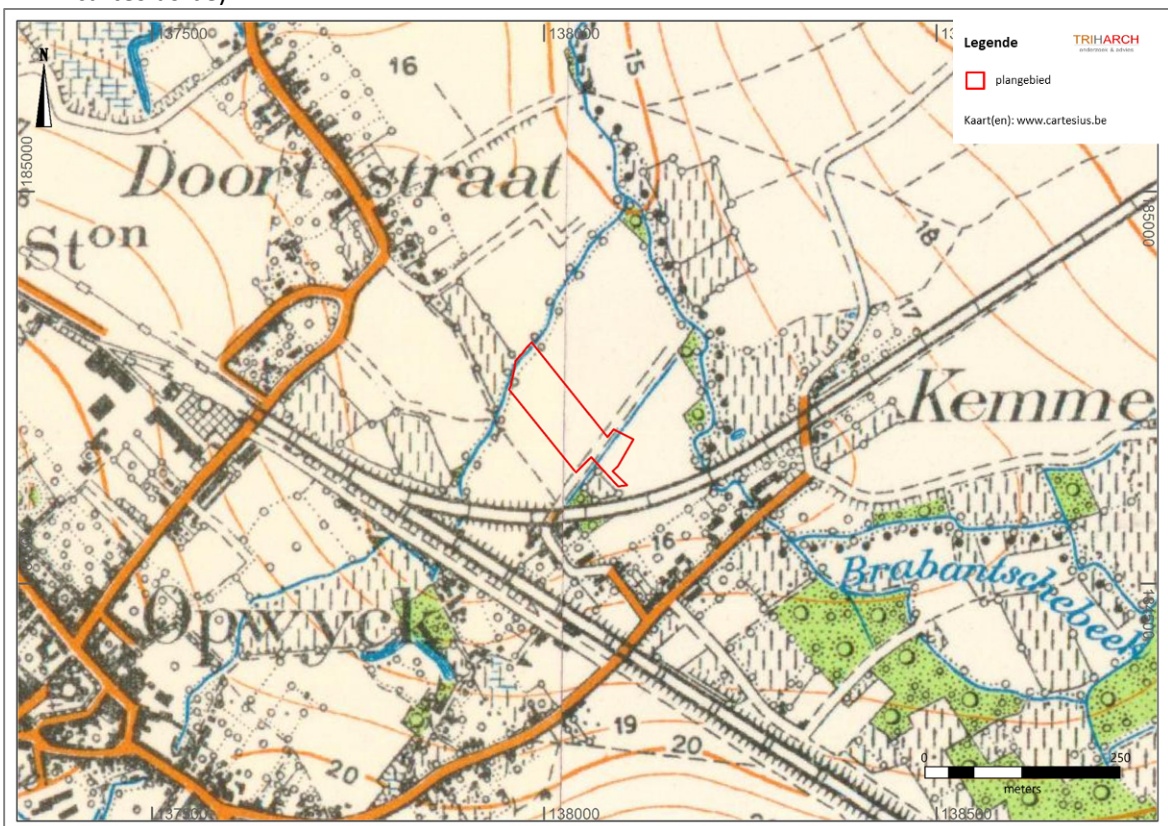
Figuur 18. Kaart van Popp (1842-1879) met projectie van het plangebied (bron: www.geopunt.be)



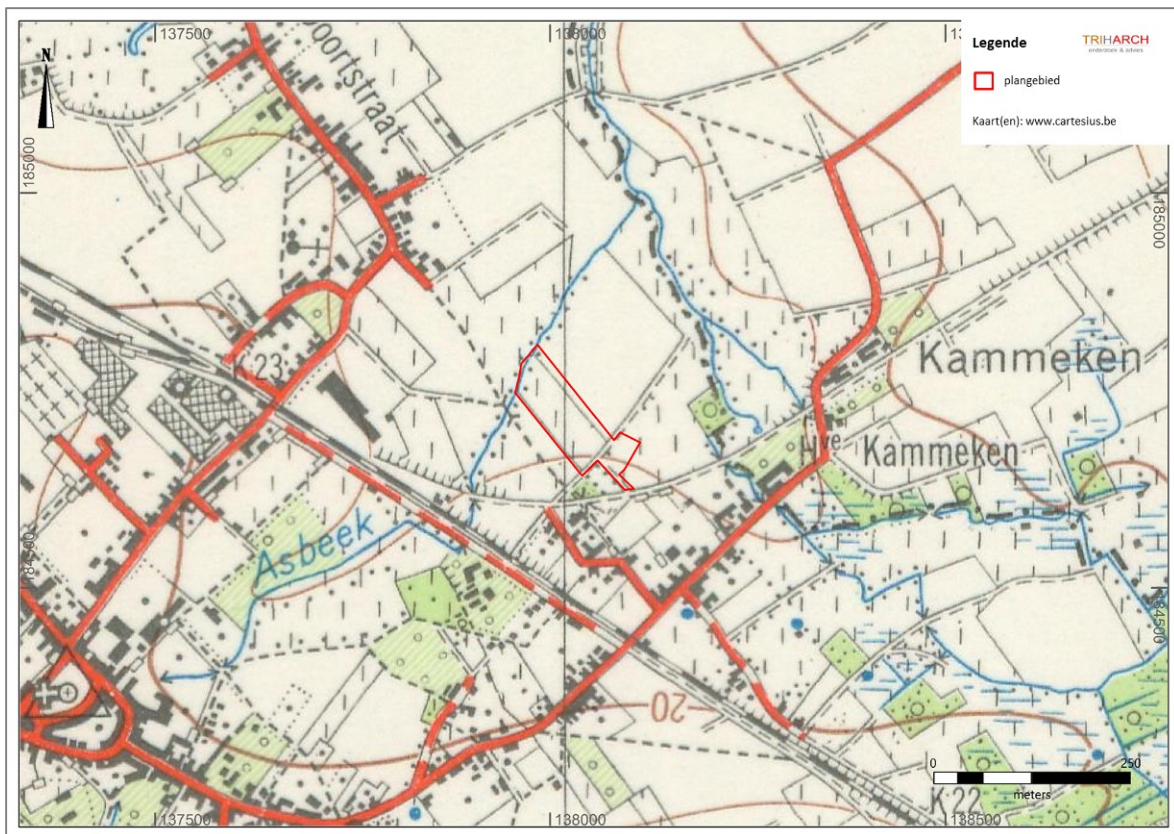
Figuur 19. Topografische kaart van België (1860-1873) met projectie van het plangebied (bron: www.cartesius.be)



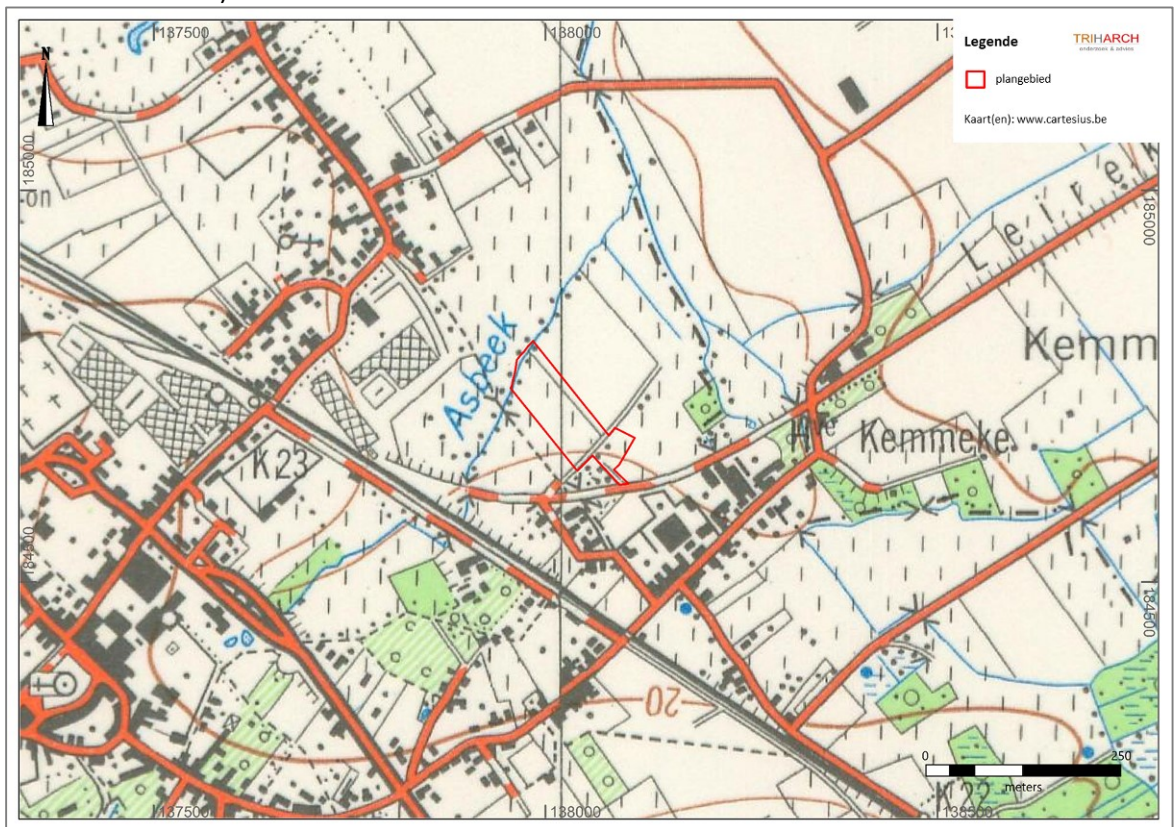
Figuur 20. Topografische kaart van België (1881-1904) met projectie van het plangebied (bron: www.cartesius.be)



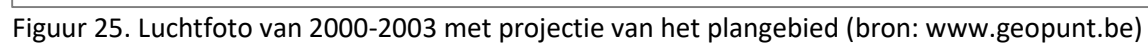
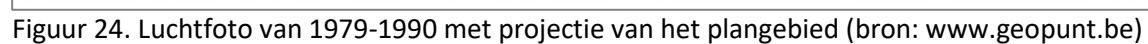
Figuur 21. Topografische kaart van België (1883-1939) met projectie van het plangebied (bron: www.cartesius.be)



Figuur 22. Topografische kaart van België (1952-1969) met projectie van het plangebied (bron: www.cartesius.be)



Figuur 23. Topografische kaart van België (1961-1989) met projectie van het plangebied (bron: www.cartesius.be)



2.2.4.3 De schrijnwerkerij Van Rossem

De loods het kortst gelegen aan de straat werd gebouwd in 1990. In 2011/2012 werd de achterste loods gebouwd onder dezelfde architect⁹ dan voor de huidige vergunningsaanvraag.

Het terrein werd volgens de initiatiefnemer niet opgehoogd in functie van de bouw van de loodsen in 1990 en 2011/2012.

Beide loodsen werden volgens eenzelfde constructiewijze gebouwd dan de geplande loodsen, namelijk op een staalskelet in combinatie met betonnen sandwichpanelen, geïsoleerde staalplaten en binnenwanden in beton, gefundeerd op zolen en verdeelbalken ter hoogte van de muren. Voor de aanleg van de vloerplaat werd de bodem ca. 44cm –Mv afgegraven.

In 2019 brandden de twee loodsen volledig af waarna deze bovengronds werden opgeruimd. De storthoop centraal op het terrein is nog de restant van het vernalen van de betonelementen van de afgebrande constructies.



Figuur 26. De loodsen na de brand van 2019. (Bron: www.nieuwsblad.be copyright ego)

2.2.5 Beschrijving van het archeologisch kader

2.2.5.1 Archeologische vindplaatsen in de omgeving van het plangebied

In de CAI staat geen vindplaats vermeld die ligt in het plangebied zelf.

In de omgeving van het plangebied (het archeologisch kader-gebied) zijn 48 archeologische vindplaatsen in de CAI geregistreerd.

Zestien vindplaatsen hebben geen vindplaatslocatie en/of een onbepaalde datering in de CAI. Vier vindplaatsen hebben betrekking op metaalvondsten uit de ingezameld via metaaldetectie. Deze vindplaatsen werden niet mee genomen in de verdere analyse.

Binnen het archeologisch kadergebied zijn vier vindplaatsen gekend waar lithisch materiaal werd aangetroffen dat in de steentijd wordt gedateerd. Deze staan als volgt in de CAI beschreven:

- 20192 (Buitensingel Providentie II): lithisch materiaal en vijf verkoolde hazelnootschelpen in enkele boomvallen. Het lithisch materiaal is homogeen van grondstof (donkergrijze,

⁹ Studiebureel Eric Biesemans, Stoofstraat 11 bus 2.01 1785 Merchtem (overgenomen door BV Bureau 13 – architecten, huidig architect - aanvrager)

Schrijnwerkerij Van Rossem bvba Uitbreiding bedrijfsloodsen Leireken 1 Opwijk (prov. Vlaams-Brabant)

fijnkorrelige silex van goede kwaliteit). Eén afgeknotte kling in Wommersomkwartsiet. Boorden zijn evenwijdig, één korte zijde is afgeknot met een steile retouche en de ander korte zijde is een breukvlak: zowel de grondstof als de afknotting suggereren een datering in het mesolithicum.

- 162293 (Groenstraat fase 1): fragment van een gepolijste bijl, mogelijk in kwartsiet, en een fragment van een hardstenen strijdbijl of -hamer in graniet. Beiden worden in het neolithicum gedateerd.
- 473 (Hulst/D1): een afslagfragment van een bijl, een licht beschadigd distaal klingfragment van zwartbruine, glanzende silex, en een scherp met silexverschraling. Deze vondsten worden in het neolithicum gedateerd.

Binnen het archeologisch kadergebied liggen 8 vindplaatsen met archeologische resten uit de metaaltijden. Ze worden als volgt omschreven in de CAI:

- 2288 (Providentia II), 20192 (Buitensingel Providentia II) en 20156 (Binnensingel - Providentia II):
 - Late bronstijd: clusters van kuilen met weinig diagnostisch materiaal. Vermoedelijk extractiekuilen voor de ontginning van leem
 - Late bronstijd of vroege ijzertijd: 2 plattegronden van spiekers. Er werd geen vondstenmateriaal in de paalgaten gevonden, waardoor de datering niet hard gemaakt kan worden.
 - Late ijzertijd: 4 crematiegraven; enkele kuilen en greppels; een dubbele vlechtwerkwaterput met een dump van crematieresten boven op de waterput; een kuil met quasi complete hondenschedel en een paardenkaak, handgevormde scherven en een fragment van een maalsteen
- 217958 (Steenweg op Merchtem): een randfragment in handgevormd aardewerk in ijzertijdtraditie, aangetroffen in de vermoedelijke akkerlaag tijdens aanleg van het vlak.
- 473 (Hulst/D1): paalkuilen en verspreide kuilen met afval; vierpostenspijkers; ceramiek: handgevormd en verschaald met chamotte, open potten, gesloten potten met naar binnen gerichte rand en gesloten potten met naar buiten gerichte rand of met openstaande rand; 1 randscherf met een karakteristieke inwendig afgeschuinde rand zou ouder kunnen zijn dan de vroege ijzertijd
- 162293 (Groenstraat fase I): een nederzetting uit de midden-ijzertijd met een hoofdgebouw, 2 bijgebouwen en enkele spiekers, greppels, kuilen; waterputten en waterkuilen
- 219741 (Perreveld-Drinkwaterleiding): een nederzetting uit de ijzertijd met vermoedelijk een tweeschepig gebouw waarvan 9 paalkuilen werden vastgesteld.
- 219742 (Leirekensroute-Drinkwaterleiding): 4 paalkuilen (zonder vondsten) en 3 kuilen met enkele scherven handgevormd aardewerk uit de ijzertijd.

In 2016 werd een archeologisch vooronderzoek bestaande uit een archeologisch booronderzoek en proefsleuvenonderzoek uitgevoerd aan de Klarstraat 139 naar aanleiding van de aanleg van een voerbalveld. Daarbij werd een kleine cluster van sporen uit de late ijzertijd / vroeg-Romeinse periode aangetroffen. Deze vindplaats staat niet geregistreerd in de CAI.¹⁰

Binnen het archeologisch kadergebied liggen 8 vindplaatsen met archeologische resten uit de Romeinse tijd. Ze worden als volgt omschreven in de CAI:

- 2288 (Providentia II), 20192 (Buitensingel Providentia II) en 20156 (Binnensingel - Providentia II):
 - Enkele greppels met dakpanfragmenten, een kuil met een terra sigillata scherfje en een gracht parallel met de huidige Asbeek en op de westelijke hoek van het terrein

¹⁰ DEFRANCQ e.a. 2016

onderbroken door een opening van 1m¹². De greppels dienden voor de ontwatering van deze zone. Vermoedelijk begrenste de grote gracht een woonareaal dat hogerop, in noordwestelijke richting te situeren valt.

- Een dumplaagje met concentraties van inheems-Romeinse handgevormde scherven, fragmenten van maalstenen, een brede gracht en een smalle greppel.
- 162293 (Groenstraat fase I):
 - een brandrestengraf met verbrande bijgiften;
 - een dump met grote hoeveelheid aardewerk en bouw materiaal. Dit kan een aanwijzing zijn voor Romeinse bewoning in de buurt, en meer bepaald op de helling in zuidelijke richting. Gelet op de hoeveelheid imbrices-tegulae en luxe-aardewerk kan de aanwezigheid van een villa vermoed worden. In relatie met de Droeshoutstraat die misschien terug gaat op een Romeinse weg?
 - enkele paalkuilen, greppels, en een dierbegraving: hond.
- 1451 (Hulst I): aardewerk en bouw materiaal vastgesteld bij veldprospectie. Villadomein?
- 1452 (Hulstmolen-Korenwindmolen): een toevalsvondst van munten van Hadrianus (117-138) en Septimius Severus (193-211).
- 163936 (Kapenbergweg - Broevink (WP 287)): bij proefsleuvenonderzoek werden 5 kuilen aangetroffen, een afgeronde vierkante paalkuil met paalkern met in de vulling één reducerend gebakken wandfragment met magering uit fijn zand, en een ronde kuil.
- 219741 (Perreveld-Drinkwaterleiding): losse vondst van een sterk verweerde standvoet van een Romeinse pot verzameld bij proefsleuvenonderzoek.
- 219743 (Regenwortelbeek-Drinkwaterleiding): fragmenten van imbrices/tegulae, paalkuilen en hutkommen die wijzen op een nederzetting uit de midden-Romeinse tijd.

Vindplaatsen uit de vroege middeleeuwen zijn niet archeologisch vastgesteld. Wel zijn er indicaties en/of hypothesen voor het voorkomen van dergelijke sites:

- 10064 (Sint-Pieterskluis): een kapel of kerk uit de Karolingische periode.

Vindplaatsen uit de volle middeleeuwen werden wel archeologisch vastgesteld via gravend onderzoek. Ze worden als volgt omschreven in de CAI:

- 162293 (Groenstraat fase I): enkele greppels en leemwinningskuilen
- 163938 (Broevink - Broevink (WP 285)): een sterk verstoord spoor van 4 m lang. De vulling bestond uit een grijze zandleem met spikkels houtskool en verbrande leem. Bij het opschonen van het spoor werden 23 fragmenten lokaal vervaardigd grijs aardewerk.
- 1458 (Borch): oorspronkelijk een omwalde hofstede. Het bestond uit twee gescheiden complexen: een motte met een hof en omgeven met wallen en een tweede motte, ook omwald. Het eerste was het voorhof, het tweede de eigenlijke motte.
 - Het onderzoek van 1998-1999: sporen van de 11^{de} tot de 13^{de} eeuw onder een ophogingspakket, een stal of schuur met 6 paalgaten, 2 haardplaatsen en diverse afvalkuilen en greppels. Het aardewerk bestond voor 98% uit grijs reducerend gebakken aardewerk, hoofdzakelijk uit de 12^{de} - 13^{de} eeuw. Een ijzeren bijl of hak, 2 hoefijzers en een deel van een meslemmet. Van de periode 1300 tot 1500 geen archeologische artefacten, sporen of structuren. Wel enkele overblijfselen van een hoeve die tot 1941 bewoond was.
 - Bij opgravingen in oktober 2005 werden een bakstenen oven in sleutelgatvorm, 2 parallelle greppels, kuilen en paalkuilen, een gracht en een waterput aangetroffen.
 - In 2008 werden sporen van het neerhof/voorhof aangetroffen, maar niet van het eigenlijke opperhof. Dat zou zich meer naar het noorden of noordwesten bevinden van het opgegraven terrein (zie CAI 150089 Borch – Opperhof).

Schrijnwerkerij Van Rossem bvba Uitbreiding bedrijfsloodsen Leireken 1 Opwijk (prov. Vlaams-Brabant)

- De volmiddeleeuwse sporen werden omsloten door een gracht van ca. 25 m breedte. Geen aanwijzingen voor het bestaan van een mottestructuur.

Op basis van (bouw)historisch onderzoek wordt aangenomen dat de Sint-Pauluskerk en bijhorend kerkhof opklimmen tot de volle middeleeuwen (2682 - Parochiekerk Sint-Paulus). Nabij de borcht zou een (eigen)kerk gestaan hebben (10065 - Sint-Pauluskerk I) die in de late middeleeuwen verlaten werd voor de parochiekerk Sint-Paulus (2682).

Binnen het archeologisch kadergebied liggen enkele vindplaatsen die, op basis van bureauonderzoek en/of gravend onderzoek (controle van werken, proefsleuvenonderzoek of opgravingen) tot de late middeleeuwen opklimmen. In de CAI worden deze vindplaatsen als volgt beschreven:

- 20192 (Buitensingel Providentia II): een greppel met 2 wandscherven in rood aardewerk met loodglazuur en één fragment van een kan in steengoed uit Langerwehe. Vermoedelijk ook 3 andere greppels in deze periode te plaatsen. De greppels kunnen in verband gebracht worden met het gebruik van het terrein voor landbouw.
- 989 (BPA Gasthuis): een gracht met daarin een kuil met houten beschoeiing. Uit de gracht kwam enkel gereduceerd gebakken aardewerk (buiten context).
- 20088 (Apotheek Vander Linden – Moens): een gracht rondom de kerk.
- 150088 (Oude Pastoriedreef): een kuil en grachten
- 1452 (Hulstmolen-Korenwindmolen): een windmolen
- 1455 (Hof Ten Eeken): de gracht die het voorhof van het opperhof scheidde werd teruggevonden. Op het opperhof werden enkele muren en een bastenen vloertje vrijgelegd. Tenminste 2 bouwfazen konden onderscheiden worden.
- 1456 (Hof Ten Hemelrijk): geen verdere informatie
- 3337 (Neerveldehoeve): geen verdere informatie
- 10063 (Oud Kerkhof + Sint-Niklaaskapel): Sint-Niklaaskapel met kerkhof

In de inventaris van de veldslagen in Vlaanderen vóór WO I¹¹ staan geen veldslagen of slagvelden beschreven die zich in het plangebied zouden hebben afgespeeld. Ook in de CAI worden geen vindplaatsen vermeld die met militaire conflicten in verband kunnen gebracht worden.

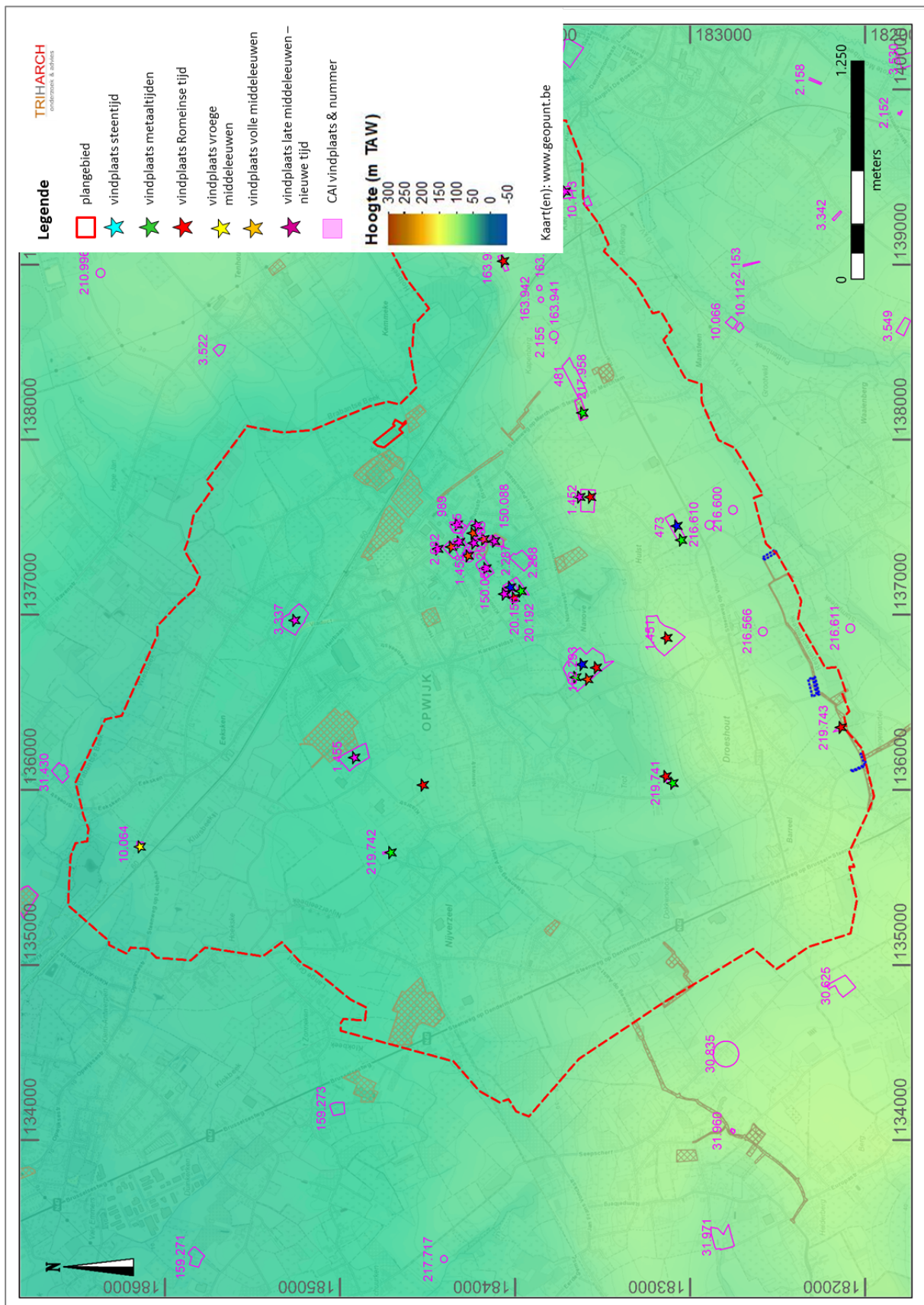
In de studie van Heyvaert¹² wordt vermeldt: *“Opwijk bleef tijdens haar geschiedenis steeds relatief gespaard van oorlogen en grote vernielingen. Enkel tijdens de Tachtigjarige Oorlog liepen in 1579 de dorpskern en de kerk grote schade op, nadat een geuzenleger was langsgetrokken. Enkele jaren later zorgde het bewind van de aartshertogen Albrecht en Isabella echter voor een volledig herstel. Tijdens het ancien régime wisselden oorlog en vrede zich in onze contreien voortdurend af. Voor Opwijk betekenden deze echter niet meer dan randfenomenen. Af en toe dienden goederen en hand- en spandiensten te worden geleverd, of bivakkeerde een leger op doortocht op het grondgebied.”* Op welke informatie dit laatste gebaseerd is, wordt niet vermeld.

In dezelfde studie wordt ook vermeld dat de parochie Opwijk op het einde van de 14^{de} eeuw door een inval van de Gentenaars is verwoest.¹³

¹¹ DE VRIENDT 2011.

¹² HEYVAERT e.a. 2009, p.8.

¹³ HEYVAERT e.a. 2009, p.9.



Figuur 27. Archeologische vindplaatsen (CAI), vastgestelde (archeologie)nota's en eindrapporten in de omgeving van het plangebied. (Bron: www.geo.onroendergoed.be)

Schrijnwerkerij Van Rossem bvba Uitbreiding bedrijfsloodsen Leireken 1 Opwijk (prov. Vlaams-Brabant)

evaluatie van de archeologische vindplaatsen (CAI)																		
		steentijd			metaaltijden		Romeinse tijd	middeleeuwen			nieuwe tijd			nieuwste tijd				
		paleol.	mesol.	neol.	bronstijd	ijzertijd		vroege me	volle me	late me								
CAI ID	naam vindplaats	1.300.000 - 12.000 jaar geleden	9.500 - 4.000 jaar geleden	9.500 - 4.000 jaar geleden	2.000 - 800 v.Chr.	800 - 57 v.Chr.	57 v. Chr. - 406 na Chr.	V - IX	X - XII	XIII - XV	XVI	XVII	XVIII	XIX	XX	XXI		
20192	Buitensingel Providentia II		lith.mat.															
162293	Groenstraat fase I			lith.mat.														
473	Hulst/D1			lith.mat. aardewerk														
2288	Providentia II				grondstof- winning													
20192	Buitensingel Providentia II				gebouw													
217958	Steenweg op Merchtem				aardewerk													
2288	Providentia II					waterput												
20192	Buitensingel Providentia II					vlakgraf												
20156	Binnensingel - Providentia II					onbepaald												
473	Hulst/D1					bewoning												
162293	Groenstraat fase I					neder- zetting												
219741	Perreveld-Drinkwaterleiding					bewoning												
219742	Leirekensroute-Drinkwaterleiding					onbepaald												
2288	Providentia II						landbouw											
20192	Buitensingel Providentia II																	
20156	Binnensingel - Providentia II						onbepaald											
162293	Groenstraat fase I						vlakgraf											
							bewoning											
1451	Hulst I						aardewerk											
							bouw-mat.											
1452	Hulstmolen-Korenwindmolen						muntchat											
163936	Kapenbergweg - Broevink (WP 287)						onbepaald											
219741	Perreveld-Drinkwaterleiding						aardewerk											
219743	Regenwortelbeek-Drinkwaterleiding						bewoning											
10064	Sint-Pieterskluis							kapel of kerk										
162293	Groenstraat fase I								onbepaald									
									grondstof- winning									
163938	Broevink - Broevink (WP 285)								onbepaald									
150089	Borcht-opperhof								motte									
10065	Sint-Pauluskerk I								kerk									
1458	Borcht									motte, site met walgracht, hoeve								
2682	Parochiekerk Sint-Paulus									kerk vlakgraf								
2288	Providentia II									landbouw								
20192	Buitensingel Providentia II									onbepaald								
989	BPA Gasthuis									onbepaald								
20088	Apotheek Vander Linden - Moens									onbepaald								
150088	Oude Pastoriedreef									onbepaald								
1452	Hulstmolen-Korenwindmolen									molen								
1455	Hof Ten Eeken									site met walgracht								
1456	Hof Ten Hemelrijk									site met walgracht								
3337	Neerveldehoeve									site met walgracht								
10063	Oud Kerkhof + Sint-Niklaaskapel									kapel vlakgraf								
20065	Pastorij									site met walgracht	pastorie							
989	BPA Gasthuis									gebouw kapel								
20156	Binnensingel - Providentia II									onbepaald								
217958	Steenweg op Merchtem									bouw materiaal								
220648	Kouterbaan-Langeveldweg)t Kintstraat									perceelsgreppels								
5212	Molen van Mazenzele												molen					
222419	Hof ter Poel												site met walgracht					
222420	Lindemolen												molen					
989	BPA Gasthuis													huis				
216566	Langeveldstraat														metaal- vondsten			
216611	Stampbeek														metaalvondsten			
216600	Langeveldweg I															metaal- vondsten		
216610	Langeveldweg II															WO II		
1184	Opwijk 3	lith.mat.																
223225	Voetbalveld					onbepaald												
1157	Opwijk 1						munten											
1454	Nijverseel						bouwmat. muntschat											
162661	Camp de C��sar						munten											
222421	Hof van Masingasele							hoeve										
481	Steenweg op Merchtem/D2							onbepaald										
1161	Opwijk 2							onbepaald										
2153	Leva174							onbepaald										
2155	Leva177							onbepaald										
2287	Providentia I							onbepaald										
163941	Station 4.074000 - private weg (WP 289)							onbepaald										
163942	Hollestraat 1 (WP 288)							onbepaald										
163943	Hollestraat 2 (WP 288)							onbepaald										
163945	Broevink - Broevink (WP 286)							onbepaald										
219745	Sultveldstraat-Drinkwaterleiding							houtskoolmeier										

Figuur 28. Evaluatie van de vindplaatsen zoals geregistreerd in de Centraal Archeologische Inventaris in de omgeving van het plangebied. Groen: vindplaatsen vastgesteld op basis van gravend onderzoek. Oranje: vindplaatsen vastgesteld op basis van andere onderzoeken. Grijs: vindplaatsen waarvan de ligging, aard en/of datering onbepaald zijn. (Bron: www.geo.onroerenderfgoed.be)

2.2.5.2 (Archeologie)nota's en eindverslagen archeologie uit de omgeving van het plangebied

Op 350m ten westen van het plangebied, meer bepaald het gebied omsloten door de spoorlijn, de Fabrieksstraat, de Ringlaan en de Asbeek, werd door All-Archeo bvba in 2015 een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd. De fysisch-geografische context is sterk vergelijkbaar met deze van het plangebied: gelegen langs de Asbeek, volgens de Bodemkaart van België gekarteerd als zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont. Onderzoek van de profielen van de proefsleuven toonde aan dat over heel het terrein een jong (postmiddeleeuws) colluviumpakket voorkwam van ongeveer 50cm dik. Dit pakket lag boven een veelal afgetopte Btg-horizont. Verschillende archeologische sporen werden aangetroffen (paalkuilen, greppels, ...), voornamelijk uit de nieuwe (16^{de} – 18^{de} eeuw) en de nieuwste tijd (19^{de} – 21^{ste} eeuw). Twee greppels lagen mogelijk onder het colluviumpakket en zijn dus mogelijk ouder. Bij gebrek aan artefacten in de greppelvullingen, konden deze niet nauwkeuriger gedateerd worden.¹⁴

2.2.6 Studies uit andere domeinen

Niet van toepassing

2.3 Assessment

2.3.1 Archeologische verwachting van het plangebied

2.3.1.1 De mogelijke aan- of afwezigheid van archeologische sites in het plangebied.

Steentijdartefacten-sites:

In de omgeving van het plangebied werden op een paar locaties steentijdartefacten ingezameld bij opgravingen. Op zich zijn dit wel indicatoren voor de aanwezigheid van de mens vanaf het mesolithicum in de ruime omgeving van het plangebied. Maar op basis van de context waarbinnen ze zijn aangetroffen, moeten ze als vondsten beschouwd worden die zich buiten hun originele depositie bevonden. Ze zijn dus geen indicatoren voor de mogelijke aanwezigheid van zogenaamde goed bewaarde steentijd-artefactensites in deze omgeving.

Het plangebied ligt binnen een fysisch-geografische context waar steentijd-artefactensites kunnen voorkomen. Uit verschillende studies blijkt dat sites van tijdelijke kampementen uit de steentijd in specifieke landschappelijke posities voorkomen, nl. in de gradiëntzone van een natte vallei naar een droog plateau, dicht bij een natuurlijke waterloop of brongebied. De meeste steentijd-artefactensites liggen vanaf de aanzet van de gradiënt tot ca. 250m in het droge, hoger gelegen deel.¹⁵ Het plangebied ligt in de hoek gevormd door de samenvloeiing van de Asbeek en de Vondelbeek. Langs de Asbeek zijn geen alluviale bodems gekarteerd, maar langsheen de Vondelbeek wel. De iets hogere ligging van het plangebied zou kunnen wijzen op de aanwezigheid van een dergelijk gradiënt ter hoogte van het plangebied. **Hieruit kunnen we besluiten dat de kans op steentijd-artefactensites in het plangebied medium is.**

Sporensites en sites met vaste structuren (nederzettingen):

In de omgeving van het plangebied werden nog geen sporensites uit het neolithicum aangetroffen. Wel werden enkele neolithische artefacten als losse vondsten aangetroffen tijdens een opgraving, waarbij echter geen sporen uit deze periode konden vastgesteld worden. **De kans op aanwezigheid van sporensites uit het neolithicum kan dus als laag ingeschat worden.**

¹⁴ CLEDA e.a. 2016

¹⁵ DEEBEN & RENSINK, 2005, p.171-199

Schrijnwerkerij Van Rossem bvba Uitbreiding bedrijfsloodsen Leireken 1 Opwijk (prov. Vlaams-Brabant)

Verschillende archeologische sites (zowel nederzettingen als begraving) uit de metaaltijden werden in de omgeving van het plangebied geregistreerd. Vindplaats 2288/20192/20156, op ca. 1.250m ten zuidwesten van het plangebied, bevindt zich op eenzelfde fysisch-geografische locatie dan het plangebied. Dit geeft aan dat archeologische sporen en structuren van nederzettingen en begravingen uit de metaaltijden zich tot tegen de Asbeek kunnen bevinden. **Daarom moet de kans op aanwezigheid van sporensites uit de metaaltijden als medium ingeschat worden.**

Verschillende vindplaatsen in de omgeving van het plangebied dateren uit de Romeinse tijd. Vindplaatsen 1451, 1452, 163936 en 219743 zijn mogelijk voorbeelden van Romeinse nederzettingen op de droger gelegen delen van het landschap. **Daarom wordt de kans op aanwezigheid van sporensites en sites met vaste structuren uit de Romeinse tijd in het plangebied laag ingeschat.**

Vindplaatsen in de omgeving van het plangebied uit de vroege middeleeuwen zijn niet archeologisch vastgesteld. Wel zijn er indicaties en/of hypothesen voor het voorkomen van dergelijke sites (zie historisch kader) in de ruime omgeving, maar niet specifiek voor het plangebied zelf. **Daarom moet de kans op aanwezigheid van sporensites en sites met vaste structuren uit de vroege middeleeuwen laag ingeschat worden.**

Vanaf de volle middeleeuwen zijn archeologische vindplaatsen talrijker aanwezig in de omgeving van het plangebied. De Borch van Opwijk met opperhof, neerhof en vermoedelijk een eigenkerk vormt samen met de parochiekerk Sint-Paulus en het Gasthuis (989) een middeleeuwse cluster aan de overgang (cf. 'Ingersbrugge') van de Gasthuisstraat over de Asbeek, op ca. 1.000m ten zuidwesten van het plangebied. **De kans op aanwezigheid van sporensites en sites met vaste structuren uit de volle en late middeleeuwen binnen het plangebied is daarom medium.**

Uit de analyse van het historisch kader blijkt dat het plangebied vanaf de 18^{de} eeuw in gebruik was als weiland, waarbij de bebouwing verspreid langsheen de wegen bevond. **De kans op aanwezigheid van sporensites en sites met vaste structuren vanaf de Nieuwe Tijd is daarom laag.**

Offsite sites:

Vindplaatsen die dateren vanaf de Romeinse tijd werden in de omgeving aangetroffen in de nattere delen van het landschap. Daarbij gaat het om sporen en structuren van zgn. offsite-sites (dump, brandrestengraf, perceelsgreppels, ...). De fysisch-geografische ligging van deze offsite-sites is gelijkaardig aan deze van het plangebied. **De kans op offsite-sites vanaf de Romeinse tijd in het plangebied is daarom medium.**

Sites m.b.t. natte contexten:

Het plangebied ligt in het dal van de Asbeek. Binnen dit plangebied moet specifieke aandacht uitgaan naar de mogelijke aanwezigheid van resten van fossiele beeklopen, beekovergangen, oeverbeschoeiingen, afvaldumps, grondstofontginning (leem, klei) en antropogene ophogingen van het terrein. **Daarom bestaat een medium verwachting voor de aanwezigheid van dergelijke archeologische sites m.b.t. natte contexten**¹⁶.

Sites m.b.t. militaire conflicten:

Er werden enkele aanwijzingen gevonden over militaire conflicten in de omgeving van het plangebied op het einde van de 14^{de} eeuw (inval van de Gentenaars) en in 1579 (Tachtigjarige Oorlog), maar geen van de aanwijzingen handelen specifiek over het plangebied. **De kans op aanwezigheid van**

¹⁶ RENSINK 2008

sites gerelateerd aan militaire conflicten uit de late middeleeuwen en de Nieuwe Tijd is daarom laag.

Sites m.b.t. tuinarchitectuur:

Niet van toepassing.

2.3.1.2 De aanzetdiepte van het archeologisch bodemarchief.

Voor een impactanalyse tussen de geplande bodemingrepen en het mogelijk aanwezig archeologisch bodemarchief speelt de diepte vanaf waar het archeologisch bodemarchief kan voorkomen (de zgn. aanzetdiepte van het archeologisch bodemarchief of relevant archeologisch niveau) een belangrijke rol.

Het relevant archeologisch niveau binnen het plangebied varieert per site-type en archeologische periode. Voor archeologische sites die dateren van vóór de Nieuwe Tijd zal het relevant archeologisch niveau zich in principe bevinden onder de Ap-horizont (teellaag) en onder een eventueel aanwezig colluviumpakket. De dikte van de teellaag en van een eventueel aanwezig colluviumpakket zijn momenteel echter niet gekend. Bij archeologische sites die dateren vanaf de Nieuwe Tijd bevindt het relevant archeologisch niveau zich vanaf het huidig maaiveld. Dit betekent dat **in het plangebied mogelijk met minstens twee relevante archeologische niveaus moet rekening gehouden worden: één aan de onderzijde van de teellaag en één aan de onderzijde van een eventueel aanwezig colluviumpakket.**

2.3.1.3 Zone(s) waar geen archeologisch erfgoed meer aanwezig is of kan verwacht worden

Het plangebied valt niet binnen de reeds vastgestelde gebieden *“waar geen archeologisch erfgoed meer aanwezig is of kan verwacht worden”* (zgn. “gebied geen archeologie”).¹⁷

Op basis van het bureauonderzoek kunnen geen zones binnen het plangebied afgebakend worden waar met (hoge waarschijnlijkheid) geen archeologisch erfgoed meer aanwezig is of kan verwacht worden.

2.3.1.4 Zones waar archeologisch erfgoed aanwezig is of kan verwacht worden

Dit betekent dat in het volledig plangebied in principe nog archeologisch erfgoed aanwezig kan zijn of verwacht worden, tot het tegendeel wordt aangetoond.

2.3.2 Impact van de geplande bodemingrepen op het potentieel aanwezig archeologisch bodemarchief

De geplande bodemingrepen hebben enkel impact op het potentieel aanwezig archeologisch bodemarchief op die plaatsen waar de geplande bodemingrepen dieper gaan dan de aanzetdiepte van het archeologisch bodemarchief (rekening houdend met een bufferzone van 30 tot 45cm). Omdat het potentieel aanwezig archeologisch bodemarchief kan aanzetten vanaf de onderzijde van de Ap-horizont (ca. 30/40cm –Mv bij een niet verstoorde bodem) en de geplande bodemingrepen steeds dieper gaan dan de Ap-horizont, kunnen we besluiten dat de geplande bodemingrepen het potentieel aanwezig archeologisch bodemarchief in het volledig plangebied bedreigen.

¹⁷ <https://geo.onroenderfgoed.be>, geraadpleegd 21/02/2019.

2.3.3 Potentieel op kennisvermeerdering

Het potentieel tot kennisvermeerdering van eventueel aanwezige archeologische sites is o.a. afhankelijk van de aard van de site, meer bepaald naar zeldzaamheid, representativiteit, ... van het type site binnen een gegeven regio en het potentieel dat deze heeft om antwoorden te bieden op onderzoeksvragen. Archeologische sites uit periodes die in de omgeving van het plangebied nog niet gekend en/of wetenschappelijk bestudeerd konden worden, hebben daarom een hoge waarde tot kennisvermeerdering.

Het potentieel tot kennisvermeerdering is ook afhankelijk van de oppervlakte van de zone waar de geplande bodemingrepen mogelijk het eventueel aanwezig archeologisch bodemarchief bedreigen. Een te kleine oppervlakte bemoeilijkt of verhindert zelfs waarneming, registratie en inzameling van archeologische artefacten, sporen en structuren, en uiteindelijk de interpretatie van de resultaten van het archeologisch onderzoek.

Het potentieel tot kennisvermeerdering is ook afhankelijk van de bewaringstoestand van het archeologisch bodemarchief. Een indicator voor de bewaringstoestand van archeologische vindplaatsen is de bewaringstoestand van de Laat-Glaciële en Holocene bodemontwikkeling. Volgens de Bodemkaart van België ligt het plangebied in een gebied van terrestrische bodems (dus met profielontwikkeling). De bouw van de loodsen van de schrijnwerkerij in 1990 en 2011/2012 heeft mogelijk een impact gehad op het potentieel aanwezig archeologisch bodemarchief. Vraag is echter in welke mate deze historische bodemingrepen het archeologisch bodemarchief hebben geïmpacteerd, zowel in negatieve (vb. door vernieling door graafwerken) als in positieve zin (vb. door afdekking n.a.v. ophoging van het terrein).

2.4 Gemotiveerd advies

Op basis van het uitgevoerd bureauonderzoek kunnen volgende conclusies getrokken worden:

- In het plangebied geldt een medium verwachting voor steentijd-artefactensites, voor archeologische sporensites en sites met vaste structuren uit de metaaltijden en de volle/late middeleeuwen, en voor offsite-sites en sites in natte contexten voor alle periodes. Of waardevol archeologisch bodemarchief al dan niet aanwezig is, is momenteel echter niet bekend.
- In het plangebied moet men rekening houden met minstens twee relevante archeologische niveaus: één aan de onderzijde van de teellaag en één aan de onderzijde van een eventueel aanwezig colluviumpakket. De dikte van de teellaag wordt geschat op ca. 30/40cm –Mv (bij een niet verstoorte bodem). De aanwezigheid en dikte van een colluviumpakket zijn niet gekend. De geplande bodemingrepen die dieper gaan dan het eerste relevant archeologisch niveau bedreigen het potentieel aanwezig archeologisch bodemarchief. Of dit het geval is, is momenteel niet bekend.
- De mate waarin de historische bodemingrepen het potentieel aanwezig archeologisch bodemarchief hebben geïmpacteerd (in negatieve en/of positieve zin), is momenteel niet bekend.

Voor de zone “zonder geplande bodemingrepen” geldt daarom:

- In deze zone worden geen bodemingrepen gepland. Potentieel aanwezig archeologisch bodemarchief wordt in deze zone dus niet bedreigd en kan dus uitgesloten worden van archeologisch vervolgonderzoek.

Voor de rest van het plangebied geldt daarom:

- Omdat het bureauonderzoek niet kon aantonen dat met hoge waarschijnlijkheid geen archeologisch erfgoed aanwezig is binnen het plangebied en/of de geplande werken met

hoge waarschijnlijkheid geen verstoring zullen veroorzaken aan het eventueel aanwezig archeologisch erfgoed en/of verder onderzoek van het terrein in het kader van de geplande werken met hoge waarschijnlijkheid niet zouden leiden tot nuttige kenniswinst, is verder aanvullend vooronderzoek vereist.

- **De sloop van enkele bovengrondse constructies vormt geen bedreiging voor het eventueel aanwezig archeologisch bodemarchief. Begeleidende maatregelen zijn hiervoor niet vereist.**

3 Samenvatting

Naar aanleiding van een omgevingsvergunningsaanvraag voor de bouw van loodsen van schrijnwerkerij Van Rossem in Opwijk is de initiatiefnemer verplicht een bekrachtigde archeologienota bij deze omgevingsvergunningsaanvraag te voegen.

Een archeologienota is het resultaat van een archeologisch vooronderzoek dat minstens bestaat uit een bureauonderzoek. Tijdens het bureauonderzoek wordt op basis van online beschikbare informatiebronnen en vakliteratuur, een analyse van cartografische bronnen en een visuele terreininspectie, het archeologisch potentieel en waarde van het plangebied ingeschat en de wijze waarop met dit archeologisch potentieel moet omgegaan worden met betrekking tot de geplande bouwwerken.

Het bureauonderzoek heeft niet kunnen aantonen dat archeologisch erfgoed niet (meer) aanwezig is binnen dit gebied, dat de toekomstige werken het mogelijk aanwezig archeologisch erfgoed niet bedreigt of dat verder archeologisch onderzoek niet zou leiden tot nuttige kenniswinst. Daarom is aanvullend archeologisch vooronderzoek vereist binnen de zones waar bodemingrepen gepland zijn.

4 Bibliografie

4.1 Literatuur

- | | |
|-----------------------|---|
| BORREMANS 2015 | Borremans M., <u>Geologie van Vlaanderen</u> , Gent, 2015. |
| CGP 2019 | <u>Code van goede praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren</u> , versie 4.0, 2019. |
| CLEDA e.a. 2016 | Cléda B., Coremans L. & J. Bruggeman, <u>Archeologisch vooronderzoek Opwijk – Ringlaan, Fabriekstraat, Wallekesweg (Voetbalsite)</u> , Rapporten All-Archeo bvba, 295, Temse, 2016. |
| DEBRABANDERE 2010 | Debrabandere Frans, Devos Magda, Kempeneers Paul, Mennen Vic, Ryckeboer Hugo en Ward Van Ostra, <u>De Vlaamse Gemeentenamen. Verklarend woordenboek</u> , Brussel, 2010. |
| DECKERS 2014 | Deckers J., <u>Regionale Bodemkunde</u> , KU Leuven, Geo-Instituut, 2014. |
| DEEBEN & RENSINK 2005 | Deeben J. en E. Rensink, <u>Het laat-paleolithicum in Zuid-Nederland</u> , in DEEBEN e.a., <u>De Steentijd van Nederland</u> , in <u>Archeologie</u> , 11/12, 2005, p.171-199. |
| DEFrancq e.a. 2016 | Defrancq J. & J. Coenaerts, <u>Evaluatie van het archeologisch potentieel van een terrein langs de Klaarstraat te Opwijk</u> , ABO archeologische rapporten 238, Gent, 2016. |
| DE VRIENDT e.a. 2011 | De Vriendt B., Derde W. en J. Carman, <u>De Inventarisatie van slagvelden van vóór WO I in Vlaanderen, Begeleidend rapport</u> , s.l., 2011. |
| HANECA 2016 | Haneca K., DeBruyne S., Van Houtte S. en A. Erynck, <u>Archeologisch vooronderzoek met proefsleuven. Op zoek naar een optimale strategie</u> , Onderzoeksrapport 48, agentschap Onroerend Erfgoed, Brussel, 2016. |

Schrijnwerkerij Van Rossem bvba Uitbreiding bedrijfsloodsen Leireken 1 Opwijk (prov. Vlaams-Brabant)

- HEYVAERT e.a. 2009 Heyvaert B., Trommelmans R., Wyns G. & B. Acke, Archeologisch onderzoek Borchtsite Opwijk (prov. Vlaams-Brabant). Basisrapport juli 2009, Monument, 2009.
- LOUIS 1957 Louis A., Bodemkaart van België. Verklarende tekst bij het kaartblad Asse 87W, 1957
- RENSINK 2008 Rensink, E., KNA Leidraad Beekdalen in Pleistoceen Nederland. Deel I Leidraad Archeologisch Onderzoek van Beekdalen in Pleistoceen Nederland. Deel II leidraad Archeologische verwachtingskaarten van Beekdalen in Pleistoceen Nederland, RACM, 2008.
- VERBESSELT 1965 Verbesselt J., Tussen Zenne en Dender V, Het parochiewezen in Brabant tot het einde van de 13de eeuw, 6, Pittem, 1965.

4.2 Websites

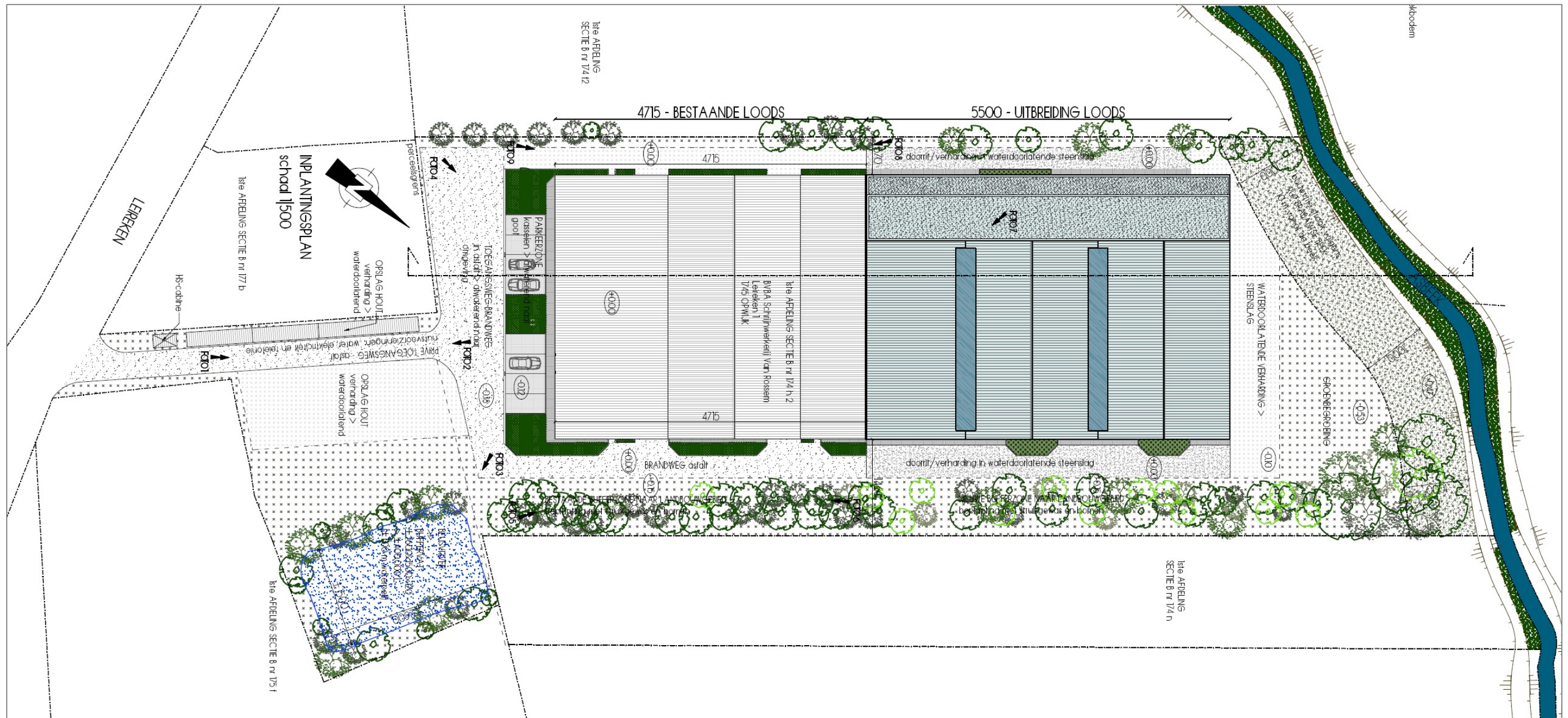
<https://cai.erfgoed.net>
<https://geo.onroenderfgoed.be>
<https://inventaris.onroenderfgoed.be>
<https://onderzoeksbalans.onroenderfgoed.be/archeologie>
<https://wikipedia.be>
<https://www.agiv.be>
<https://www.cartesius.be>
<https://www.geopunt.be>
<https://www.milieuinfo.be>
<https://www.ngi.be>

5 Bijlagen

5.1 Figuurlijst

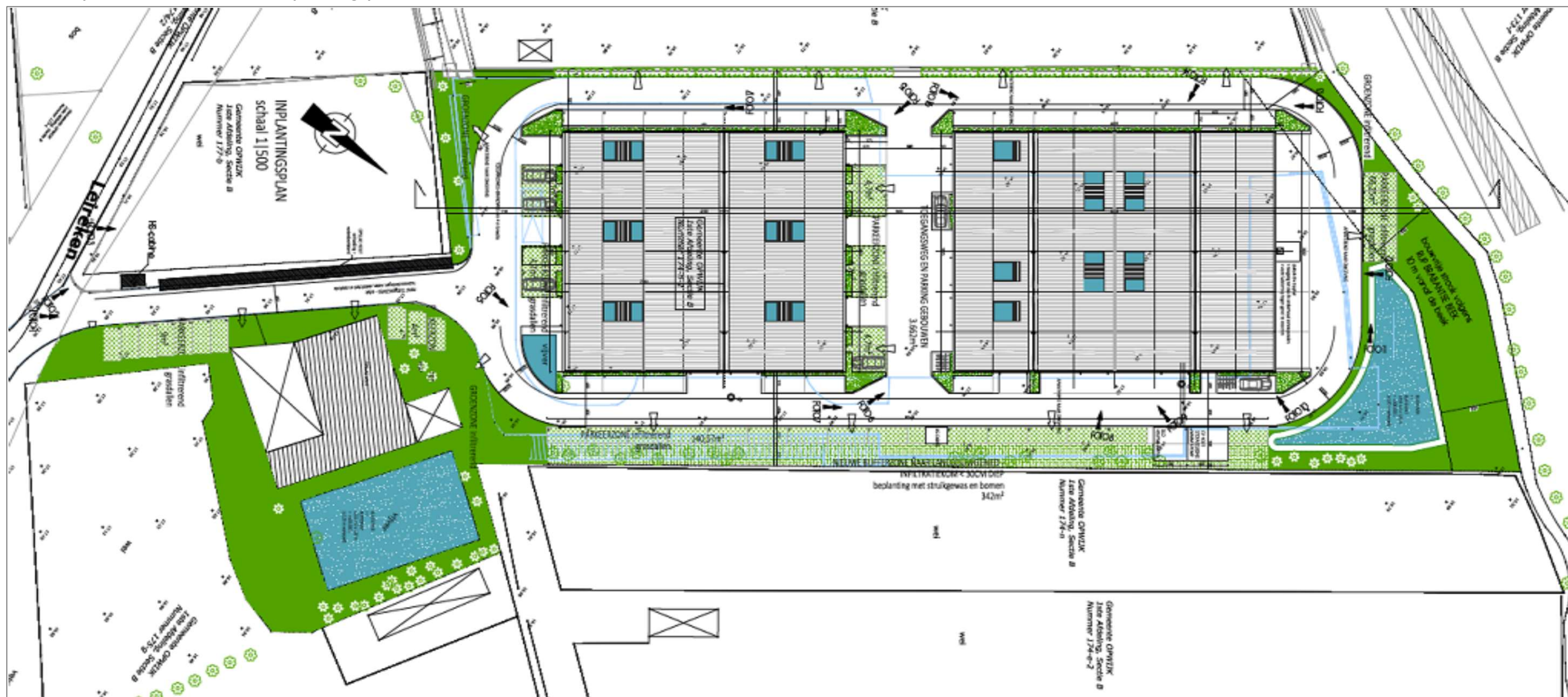
Figuur-nummer	Type	Onderwerp	schaal	vervaardiging	datum	metadata
1	kaart	Topografische kaart van België (2020) met aanduiding van het plangebied	zie figuur	digitaal	zie figuur	www.ngi.be
2	plan	Kadasterplan met aanduiding van het plangebied (rode polygoon) en de zone "zonder geplande bodemingrepen" (gele polygoon).	zie figuur	digitaal	zie figuur	www.geopunt.be
3	foto	Panoramisch zicht op het plangebied (rode polygoon) – toestand vóór de brand van 2019	zie figuur	digitaal	zie figuur	google.be/maps
4	foto	De toegang tot het plangebied langs Leireken	n.v.t.	digitaal	zie figuur	Triharch
5	foto	Het centraal deel van het plangebied gezien vanuit het zuidoosten	n.v.t.	digitaal	zie figuur	Triharch
6	foto	De storthoop van betonpuin centraal in het plangebied	n.v.t.	digitaal	zie figuur	Triharch
7	foto	Het noordelijk deel van het plangebied	n.v.t.	digitaal	zie figuur	Triharch
8	foto	Het noordelijk deel van het plangebied gezien van aan de Asbeek	n.v.t.	digitaal	zie figuur	Triharch
9	kaart	Tertiair geologische kaart met projectie van het plangebied	zie figuur	digitaal	zie figuur	www.geopunt.be
10	kaart	Quartair geologische kaart en Hydrologische kaart met projectie van het plangebied	zie figuur	digitaal	zie figuur	www.geopunt.be
11	kaart	Digitaal HoogteModel (terreinmodel) en hydrologische kaart met projectie van het plangebied	zie figuur	digitaal	zie figuur	www.geopunt.be
12	kaart	Noordwest-zuidoost georiënteerde terreindoorsnede van het plangebied	zie figuur	digitaal	zie figuur	www.geopunt.be
13	kaart	Noordoost-zuidwest georiënteerde terreindoorsnede van het plangebied	zie figuur	digitaal	zie figuur	www.geopunt.be
14	kaart	Bodemkaart van België met projectie van het plangebied	zie figuur	digitaal	zie figuur	www.geopunt.be
15	kaart	Kaart van Villaret (1745-1748) met projectie van het plangebied	zie figuur	digitaal	zie figuur	www.geopunt.be
16	kaart	Kaart van Ferraris (1771-1778) met projectie van het plangebied	zie figuur	digitaal	zie figuur	www.geopunt.be
17	kaart	Atlas der Buurtwegen (1841) met projectie van het plangebied	zie figuur	digitaal	zie figuur	www.geopunt.be
18	kaart	Kaart van Popp (1842-1879) met projectie van het plangebied	zie figuur	digitaal	zie figuur	www.geopunt.be
19	kaart	Topografische kaart van België (1860-1873) met projectie van het plangebied	zie figuur	digitaal	zie figuur	www.cartesius.be
20	kaart	Topografische kaart van België (1881-1904) met projectie van het plangebied	zie figuur	digitaal	zie figuur	www.cartesius.be
21	kaart	Topografische kaart van België (1883-1939) met projectie van het plangebied	zie figuur	digitaal	zie figuur	www.cartesius.be
22	kaart	Topografische kaart van België (1952-1969) met projectie van het plangebied	zie figuur	digitaal	zie figuur	www.cartesius.be
23	kaart	Topografische kaart van België (1961-1989) met projectie van het plangebied	zie figuur	digitaal	zie figuur	www.cartesius.be
24	foto	Luchtfoto van 1979-1990 met projectie van het plangebied en zonering van het plangebied	zie plan	digitaal	zie plan	www.geopunt.be
25	foto	Luchtfoto van 2000-2003 met projectie van het plangebied en zonering van het plangebied	zie plan	digitaal	zie plan	www.geopunt.be
26	foto	De loodsen na de brand van 2019	n.v.t.	digitaal	zie figuur	www.nieuwsblad.be
27	kaart	Archeologische vindplaatsen (CAI), vastgestelde (archeologie)nota's en eindrapporten in de omgeving van het plangebied	zie figuur	digitaal	zie figuur	geo.onroenderfgoed.be
28	rekenblad	Evaluatie van de vindplaatsen zoals geregistreerd in de Centraal Archeologische Inventaris in de omgeving van het plangebied. Groen: vindplaatsen vastgesteld op basis van gravend onderzoek. Oranje: vindplaatsen vastgesteld op basis van andere onderzoeken. Grijs: vindplaatsen waarvan de ligging, aard en/of datering onbepaald zijn.	zie figuur	digitaal	zie figuur	geo.onroenderfgoed.be
29	kaart	Inplantingsplan van de bestaande toestand (vóór de brand van 2019) met aanduiding van het plangebied, de zone "zonder geplande bodemingrepen", het onderzoeksgebied, de ligging van de raaien van het landschappelijk booronderzoek en de ligging van de proefsleuven	zie figuur	digitaal	zie figuur	www.geopunt.be; vergunningsaanvraag
30	kaart	Inplantingsplan van de geplande toestand (2020) met aanduiding van het plangebied, de zone "zonder geplande bodemingrepen", het onderzoeksgebied, de ligging van de raaien van het landschappelijk booronderzoek en de ligging van de proefsleuven	zie figuur	digitaal	zie figuur	www.geopunt.be; vergunningsaanvraag

5.2.1 Geplande toestand 2011 = bestaande toestand vóór brand 1999 – Inplantingsplan

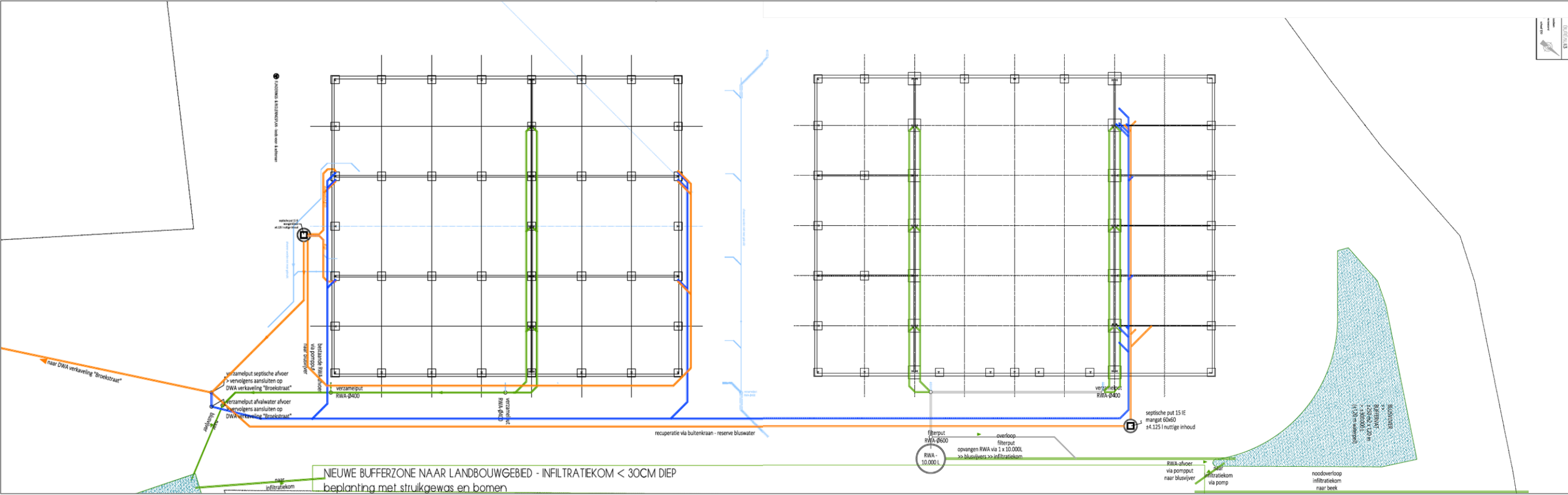


[illegible][illegible]

5.2.4 Geplande toestand 2020 – Inplantingsplan



5.2.5 Geplande toestand 2020 – Funderings- & rioleringsplan



5.2.6 Geplande toestand 2020 – Terreinsnede nieuwe toestand

